

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Maribor
Odsek za gozdne živali in lovstvo

Tyrševa 15
2000 Maribor
Tel.: +386 (0)2 234-16-15, fax.: +386 (0)2 234-16-33
e-pošta: oemaribor@zgs.gov.si

LETNI LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT

za

X. SLOVENSKO GORIŠKO

LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE

za

LETO 2017

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ	2
3	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI	4
3.1	Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016.....	4
3.2	Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2017	5
3.3	Škode od divjadi	7
3.4	Vpliv rastlinojede divjadi na gozdne ekosisteme	12
4	ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD	17
4.1	Srna (<i>Capreolus capreolus</i>)	17
4.2	Navadni jelen (<i>Cervus elaphus</i>)	21
4.3	Damjak (<i>Dama dama</i>)	22
4.4	Muflon (<i>Ovis ammon musimon</i>)	23
4.5	Gams (<i>Rupicapra rupicapra</i>).....	23
4.6	Divji prašič (<i>Sus scrofa</i>)	23
4.7	Lisica (<i>Vulpes vulpes</i>)	26
4.8	Jazbec (<i>Meles meles</i>)	28
4.9	Kuna belica (<i>Martes foina</i>) in kuna zlatica (<i>Martes martes</i>)	29
4.10	Navadni polh (<i>Glis glis</i>).....	31
4.11	Pižmovka (<i>Ondatra zibethia</i>).....	31
4.12	Poljski zajec (<i>Lepus europaeus</i>).....	32
4.13	Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>).....	34
4.14	Poljska jerebica (<i>Perdix perdix</i>)	36
4.15	Raca mlakarica (<i>Anas platyrhynchos</i>).....	37
4.16	Sraka (<i>Pica pica</i>), šoja (<i>Garrulus glandarius</i>) in siva vrana (<i>Corvus cornix</i>).....	38
4.17	Nutrija (<i>Myocastor coypus</i>).....	41
4.18	Rakunasti pes (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	41
4.19	Šakal (<i>Canis aureus</i>).....	41
4.20	Načrt dodajanja divjadi.....	43

5	EVIDENCE	44
6	PRILOGE NAČRTA	46

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za X. Slovensko goriško LUO za 2017.....	1
Preglednica 2.1: Pregled lovišč.	2
Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016	4
Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2017	5
Preglednica 3.3: Škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2016	7
Preglednica 3.4: Število škodnih primerov v zadnjem petletnem obdobju	8
Preglednica 3.5: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2016	9
Preglednica 3.6: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2017	9
Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah v letu 2014 popisna enota Slovenske gorice.....	14
Preglednica 4.1: Načrt odvzema srne po strukturi.....	18
Preglednica 4.2: Analiza odvzema srnjadi.....	20
Preglednica 4.3: Analiza odvzema navadni jelen	21
Preglednica 4.4: Analiza odvzema jelena damjaka	22
Preglednica 4.5: Pregled odvzema divjih prašičev 2012 - 2016	24
Preglednica 4.6: Analiza odvzema divjega prašiča	25
Preglednica 4.7: Analiza odvzema lisic.....	27
Preglednica 4.8: Analiza odvzema jazbecev	28
Preglednica 4.9: Analiza odvzema kun.....	30
Preglednica 4.10: Analiza odvzema pižmovk	32
Preglednica 4.11: Analiza odvzema poljskih zajcev.	33
Preglednica 4.12: Analiza odvzema fazanov	35
Preglednica 4.13: Analiza odvzema poljske jerebice.....	36
Preglednica 4.14: Analiza odvzema rase mlakarice.....	38
Preglednica 4.15: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran.....	40
Preglednica 4.16: Vlaganje divjadi in ostalih vrst 2017.....	43

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovišča v X. Slovensko goriškem LUO in položaj LUO v Sloveniji	3
Slika 2: Dinamika ovrednotenih škod po vrstah divjadi v LUO za obdobje 2012 - 2016	8
Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2012- 2016	8
Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju	12
Slika 5: Izraženost problematike stanja mladja po popisnih enotah glede na 20 različnih kazalnikov	13
Slika 6: Primerjava indeksov vrstne pestrosti in vrstne izenačenosti med obema popisoma za popisno enoto Slovenske gorice	15

1 UVOD

Letni lovsko upravljavski načrt za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2017 je sestavljen v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu in njegovimi spremembami (Ur.l. RS, št. 16/04, odločba US št. 120/06, št. 17/08, št. 46/14 – ZON-C). Zakon določa izdelavo letnih lovsko upravljavskih načrtov za lovsko upravljavska območja (Ur.l. RS, št. 110/04), ki so nadomestila nekdanja lovsko gojitvena območja. Znotraj lovsko upravljavskega območja so opredeljena lovišča (Ur.l. RS, št. 128/04), za katera so bile leta 2009 podeljene koncesije o upravljanju z lovišči. Razdelilnik načrtovanih ukrepov v življenjskem okolju divjadi in odvzema divjadi je s tem načrtom izdelan za lovišča, ki so opredeljena v koncesijskem razmerju med RS in LD. Nekatera stara in nova lovišča se bistveno razlikujejo, razlike pa so tudi v sedaj natančno določenih mejah in površinah, tako lovnih, kot nelovnih. Skladno z Zakonom o divjadi in lovstvu je bilo ustanovljeno Območno združenje upravljavcev lovišč za X. LUO in izvoljen devet članski izvršni odbor, ki v postopku izdelave tega načrta zastopa upravljavce lovišč v LUO.

Letni načrt za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2017 temelji na ciljih in usmeritvah lovsko upravljavskega dela Območnega načrta za X. LUO 2011-2020. Poleg zgoraj navedenih predpisov je napisan tudi v skladu s/z:

- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93 in spremembe).
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10).
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (U.l. RS, št. 101/04, št. 81/14).
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04).
- Uredbo o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v RS (Ur.l. RS, št. 117/04, št. 38/14).
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/04, št. 38/14).
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno ZGS, znanstveno-raziskovalne institucije, LZS, OZUL-i in IRSKO, 2011).
- Sklepom št. 16 o obveznih izhodiščih pri izdelavi letnih načrtov LUO za leto 2017 ... izdanega s strani Direktorja ZGS (številka dopisa: 010-116/2017 z dne 27. 2. 2017).

Najpomembnejši dogodki, ki so vplivali na sam nastanek načrta so prikazani v spodnji preglednici.

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za X. Slovensko goriško LUO za 2017.

Datum	Kraj	Organ	Vsebina
21. januar 2017	Lenart	Komisija za oceno odstrela in izgub divjadi	Pregled odstrela in izgub divjadi v letu 2016
28. februar 2017	Maribor	OZUL	Uskladitveni sestanek
14. marec 2017	Maribor	Strokovni svet OE	Določitev osnutka načrta
28. marec 2017	Maribor	Vabljeni	Javna predstavitev načrta
4. april 2017	Maribor	Svet OE Maribor	Določitev predloga načrta
10. april 2017	Ljubljana	MKGP	Oddaja načrta na MKGP

Za pogosteje uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – lovsko upravljavsko območje,
- OZUL – območno združenje upravljavcev lovišč,
- LD – lovska družina,
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- OE – območna enota,
- PE – popisna enota,
- MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- ARSO – Agencija republike Slovenije za okolje.
- UVHVVR – Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
- IRSKGLR – Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

2 OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ

Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje leži na severovzhodu Slovenije in meji na zahodu na Pohorsko LUO, na jugu in vzhodu na Ptujsko Ormoško LUO na severu pa deloma na Pomursko LUO, deloma pa na sosednjo Avstrijo.

Javno gozdarsko službo na območju LUO opravlja ZGS, OE Maribor.

Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje ima v slovenskem merilu pomembno vlogo na področju upravljanja s srnjadjo in poljsko divjadjo, predvsem fazana, poljskega zajca in poljske jerebice. S prisotnostjo ostalih vrst divjadi območje ne izstopa.

Glavne vrste divjadi, s katerimi upravljamo v okviru LUO so:

- SRNJAD: celotno območje,
- JELENJAD: občasno prisotna vrsta,
- DIVJI PRAŠIČ: bolj ali manj stalno prisotna vrsta na območju ½ lovišč,
- FAZAN: na celotnem območju, razen v severovzhodnem delu,
- POLJSKA JEREBICA: območje Dravskega polja in Pesniške doline,
- POLJSKI ZAJEC: večje območje kot fazan, najmanj v neposredni bližini Maribora,
- RACA MLAKARICA: v območju, kjer so večji ribniki ter ob Dravi in Pesnici.

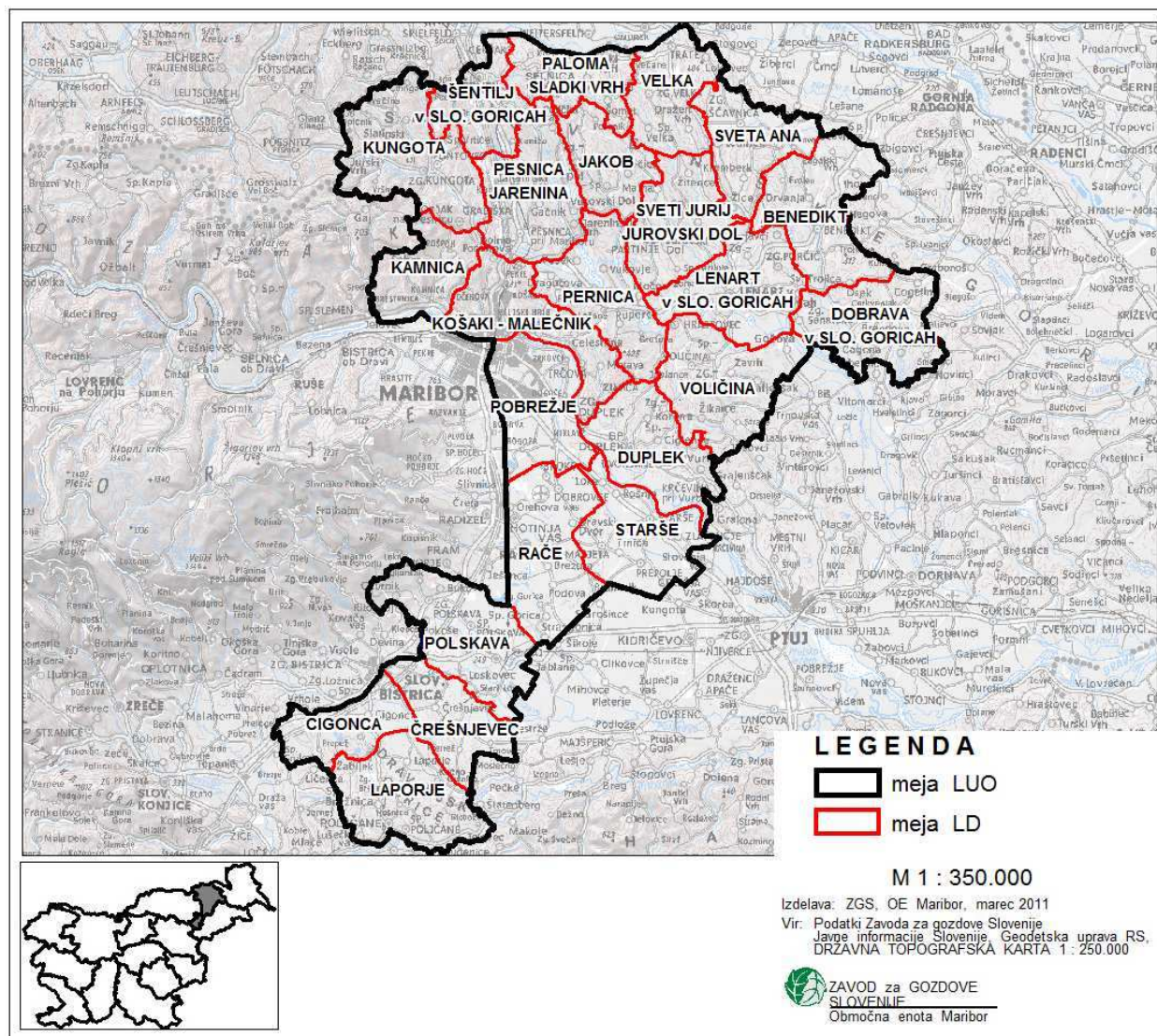
Preglednica 2.1: Pregled lovišč.

Šifra lovišča	Ime lovišča	Upravna enota	Površina (ha)		
			Skupna	Lovna	Nelovna
1001	KUNGOTA	PESNICA	4.366	4.077	289
1002	ŠENTILJ v SL. GORICAH	PESNICA	2.233	2.009	224
1003	PALOMA - SLADKI VRH	PESNICA	2.258	2.076	181
1004	KAMNICA	MARIBOR	2.302	2.065	236
1005	KOŠAKI - MALEČNIK	MARIBOR	3.369	2.560	809
1006	PESNICA - JARENINA	PESNICA	3.455	3.113	341
1007	JAKOB	PESNICA	2.166	2.011	155
1008	VELKA	PESNICA	2.658	2.480	177
1009	SVETA ANA	LENART	2.739	2.563	176
1010	SVETI JURIJ - JUROVSKI DOL	LENART	3.075	2.891	184
1011	PERNICA	PESNICA	3.423	3.188	235
1012	LENART v SL. GORICAH	LENART	3.538	3.240	298
1013	BENEDIKT	LENART	3.894	3.626	268
1014	DOBRAVA v SL. GORICAH	LENART	3.423	3.198	225
1015	VOLIČINA	LENART	3.944	3.675	269
1016	DUPLEK	MARIBOR	3.293	2.991	302
1017	POBREŽJE	MARIBOR	3.272	2.204	1.069
1018	STARŠE	MARIBOR	3.281	3.043	238
1019	RAČE	MARIBOR	3.962	3.505	457
1020	POLSKAVA	SL. BISTRICA	3.955	3.558	398
1021	ČREŠNJEVEC	SL. BISTRICA	2.472	2.287	185
1022	CIGONCA	SL. BISTRICA	2.162	2.004	158
1023	LAPORJE	SL. BISTRICA	3.725	3.416	310
SKUPAJ			72.965	65.781	7.185

V LUO je vključenih 23 lovišč v upravljanju LD v skupni površini 72.965 ha, od tega je lovni površin okoli 90 %. Skladno z 10. čl. ZDLov-1 so iz skupnih površin lovišč izločena vsa območja naselij in zaselkov, javni in zasebni parki ter pokopališča, vrtovi in vse površine intenzivne pridelave kmetijskih kultur, ki so ograjene z ograjo. Prav tako so izločene še obore za rejo divjadi, vojaški objekti in druge urbane površine (javne ceste...). Od skupne površine LUO znaša delež nelovnih površin slabih 10 % ali 7.185 ha.

Upravno je območje razdeljeno na štiri upravne enote: **UE Maribor** – 6 lovišč, **UE Lenart** – 6 lovišč, **UE Pesnica** – 7 lovišč in **UE Slovenska Bistrica** – 4 lovišča.

Povprečna velikost lovišča v LUO je 3.172 ha oziroma 2.860 ha lovne površine. Najmanjše lovišče meri 2.162 ha (Cigonca), največje pa 4.366 ha (Kungota).

Slika 1: Lovišča v X. Slovensko goriškem LUO in položaj LUO v Sloveniji

3 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

Ohranjanje, vzdrževanje in izboljševanje bivalnih in prehranskih pogojev divjadi mora biti ob izvrševanju načrtovanega odvzema prednostna naloga upravljavk lovišč v LUO.

Ukrepi v življenjskem okolju divjadi, ki jih izvajajo lovišča bogatijo naravne prehranske in bivalne pogoje za prostoživeče živali. Ocenjujemo, da je življenjsko okolje divjadi v LUO še dokaj ohranjeno, z jasnim trendom slabšanja v zadnjih dveh desetletjih. Razvoj podjetništva je namreč pogojeval gradnjo infrastrukturnih objektov, še posebej cestnega omrežja, industrijskih območij, obrtnih con in logističnih objektov. Vse navedeno močno omejuje življenjski prostor divjadi v LUO.

Vse več kmetijskih površin je ograjenih za namene pašništva, kar dodatno omejuje življenjski prostor divjadi in otežkoča realizacijo zastavljenih načrtov odvzema posameznih vrst.

Na območju lovišča Šentilj je po državni meji v dolžini 3 km potegnjena žična ograja – panelna, ki sicer ne predstavlja neposredne nevarnosti za zaplete divjadi, je pa mestoma pretrgala ustaljene migracijske poti predvsem srnjadi. O izgubah upravljavci ne poročajo, prav tako se jim zaradi tega ni zmanjšala lovna površina lovišča. Kljub temu opozarjamo na dosledno kontrolo in beleženje morebitnih izgub, kakor tudi na primerno izvajanje vseh lovskih aktivnosti. To pomeni lov stran od smeri ovir, opuščanje nepotrebne g. i. »lovskega« vznemirjanja divjadi v neposredni bližini ovir, opozarjanje lastnikov psov o nujnosti vodenja psov na povodcih, opozarjanje rekreativcev,....

3.1 Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016

Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg 2016	Realiziran obseg 2016	Stopnja uresničitve načrta (%)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	12.612	12.817	102
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	21,97	22,37	102
Spravilo sena z odvozom	ha	2,96	2,96	100
Priprava pasišč za divjad	ha	7,21	7,41	103
Gnojenje travnikov	ha	2,01	1,86	93
Vzdrževanje grmišč	ha	12,75	12,60	99
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	43,55	43,14	99
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	7,2	7	97
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	4	4	100
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	45	44	98
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	415	347	84
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	83	80	96
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje parkljaste divjadi	kg	0	0	
Zimsko krmljenje male divjadi	kg	56.950	54.376	95
Preprečevalno krmljenje	kg	300	200	67
Privabljalno krmljenje	kg	0	0	
Krmne njive	ha	17,5	16,17	92
Pridelovalne njive	ha	11,17	9,9	89
Količina soli	kg	3.528	3.751	106
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (vse založene v konkretnem letu)	število	1.617	1.505	93
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	301	305	101
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	296	293	99
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	12,20	11,55	95

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

To so ukrepi, ki jih upravljavci lovišč opravljajo predvsem v sklopu lovsko čuvajske službe in so vezani na spremljanje stanja v habitatih posameznih vrst divjadi in njihovih populacijah. Upravljavci lovišč so za ukrepe varstva in monitoringa v preteklem letu opravili 12.817 ur kar predstavlja 102 % realizacijo planiranih ur. Za razliko od preteklih let, sedaj prav vsi upravljavci lovišč, načrtujejo in tudi dobro realizirajo ukrepe varstva in monitoringa.

Biomeliorativni ukrepi

Izvedeni biomeliorativni ukrepi, s katerimi ohranjamo in izboljšujemo prehranske in bivalne razmere za divjad, so bili v večini primerov dobro realizirani. Ocenjujemo, da bi posamezni upravljavci lovišč lahko dosegli večjo stopnjo realizacije oziroma izvedli dela, kot so vzdrževanje grmišč in gozdnega roba, v večjem obsegu. Spodbudno je dejstvo, da so opravljena predvsem tista dela, ki pomenijo neposredno izboljšanje življenjskega okolja divjadi - vzdrževanje remiz za malo divjad. Za izvedbo vseh biomeliorativnih del so upravljavci lovišč porabili 4.190 ur dela, kar predstavlja 98 % realizacijo načrtovanih del.

Biotehnični ukrepi

Skupna količina krme, ki jo kot dodatno energijo upravljavci vnašajo v lovišča ni presegla načrtovane višine in znaša 95 % načrta. Na pridelovalnih njivah je posejanih vedno več ostalih vrst (oves, pšenica, detelja,...) in ne samo koruza, kar ocenjujemo kot dobro, saj je ta vrsta industrijske rastline že tako (pre)močno zastopana na kmetijskih površinah. Za izvedbo vseh biotehničnih ukrepov so upravljavci lovišč porabili 8.873 ur dela. Realizacija del je bila 94 %.

Lovski objekti

Upravljavci so založili in/ali na novo zgradili kar 1.505 solnic, obnovili in na novo postavili 305 lovskih prež, 293 krmišč in očistili 11,55 km lovskih stez. Menimo, da opravljena dela zagotavljajo zadostno količino lovskih objektov, ki se ohranjajo v primernem stanju, ter so namenjeni zagotavljanju optimalnih pogojev za izvajanje lova.

3.2 Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2017

Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2017

Vrsta ukrepa	Enota mere	Realiziran obseg 2016	Načrtovan obseg 2017
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI			
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	12.817	12.694
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI			
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	22,37	21,62
Spravilo sena z odvozom	ha	2,96	2,96
Priprava pasišč za divjad	ha	7,41	6,11
Gnojenje travnikov	ha	1,86	1,11
Vzdrževanje grmišč	ha	12,60	14,6
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	43,14	44,55
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	7	7,7
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	4	4
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	44	44
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	347	143
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	80	83
3. BIOTEHNIČNI UKREPI			
Zimsko krmljenje parkljaste divjadi	kg	0	0
Zimsko krmljenje male divjadi	kg	54.376	54.854
Preprečevalno krmljenje	kg	200	0
Privabljalno krmljenje	kg	0	120
Krmne njive	ha	16,17	17,5

Pridelovalne njive	ha	9,9	9,95
Količina soli	kg	3.751	3.688
4. LOVSKI OBJEKTI			
Solnice (vse založene v konkretnem letu)	število	1.505	1.573
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	305	284
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	293	267
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	11,55	12,20

Ukrepi za varstvo in monitoring:

Ukrepi, ki so zajeti pod pojmom varstvo in monitoring divjadi so zaradi spreminjanja življenjskih pogojev populacij divjadi izjemno pomembni z vidika ohranjanja narave, še posebej življenjskih pogojev divjadi. V okviru javnih pooblastil je potrebno s preventivnimi pristopi zagotavljati mir v loviščih in skupaj z lovsko čuvajsko službo ter inšpekcijo opozarjati javnost na motnje v okolju. Prav tako je pomembno spremljanje vseh negativnih vplivov, ki omejujejo življenjske pogoje divjadi, pri čemur je potrebno izpostaviti predvsem kontrolo vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju, dejavnosti potepuških psov in negativnih posledic kmetijske ter gozdarske proizvodnje.

Načrt ukrepov za varstvo in monitoring divjadi je na zadostnem nivoju, kar je povezano z javnimi pooblastili lovišč in večjo odgovornostjo za upravljanje z lovišči, ki je navedena v koncesijskem razmerju med upravljavci lovišč in RS. Ukrepe nadzora in varovanja naravnega okolja je zaželeno realizirati, pri tem pa je še posebej važno izvajanje svetovalne vloge v javnosti. Pomembno je obveščanje lastnikov zemljišč v smislu ohranitve populacij divjadi, še posebej v času razmnoževanja in v obdobjih ostrejših klimatskih razmer (daljše zimsko obdobje, poplave, zmrzali, poledice,...).

Dopustna odstopanja realizacije načrta: Upravljalci lovišč morajo načrtovane ukrepe realizirati **vsaj v višini 80 % načrtovanih ur, preseganje je navzgor neomejeno in zaželeno.**

Biomeliorativni ukrepi

Večino ukrepov s tega področja je namenjenih ohranjanju in krepitvi naravnih prehranskih in bivalnih pogojev za divjad. Sem sodijo ukrepi sonaravne pridelave hrane in zagotavljanje ostalih pogojev prostoživečim živalskim vrstam (valilnice, trhla debela, koreničniki, vzdrževanje trstičij, grmišč, omejkov, gozdnih ostankov in posamičnih dreves, ter naravnih vodotokov). Sicer v naravi ne manjka raznolikosti drevesnih vrst vendar, naj se od plodonosnih vrst vnašajo jerebika, skorš, češnja, oreh, lesnika. V letu 2017 je treba realizirati ukrepe vzdrževanja remiz za malo divjad.

Zgoraj navedena dela morajo v bodoče predstavljati vse višji delež v primerjavi z biotehničnimi ukrepi.

V smislu sonaravnega upravljanja z naravnimi ekosistemi priporočamo upravljavcem predvsem intenziviranje biomeliorativnih ukrepov, ki so hkrati najcenejši sonaravni ukrep za zmanjševanje škod od divjadi v gozdu. Pozornost naj se posveča predvsem vzdrževanju gozdnega roba, sadnji, zaščiti in sprostitvi plodonosnih drevesnih ter grmovnih vrst. Košnja, čiščenje in revitalizacija zaraslih travnikov v gozdnem prostoru ter vzdrževanje remiz za malo divjad, naj predstavlja tekoče opravilo lastnikov zemljišč in lovcev.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: **Obseg načrtovanih del mora biti opravljen vsaj v višini 80 %, preseganje je navzgor neomejeno in zaželeno.**

Biotehnični ukrepi:

So z vidika ohranjanja populacij prostoživečih živali pomembni predvsem v ostrejših obdobjih leta in v času težje dostopnosti divjadi do prehranskih virov. Priporočamo, da se na krmnih njivah sadi krmne mešanice, detelja, razne vrste žitaric in čim manj koruze seveda brez uporabe herbicidov in umetnih gnojil.

Dopustno odstopanje realizacije načrta: **Obseg načrtovanih del naj bo opravljen vsaj v višini 80 %.**

Ukrepi, ki so neposredno vezani na upravljanje in varstvo divjadi so prilagojeni cilju upravljanja s posamičnimi živalskimi vrstami in s tem povezanimi ukrepi v habitatih. Pri načrtu se smiselno upošteva tudi višino in dinamiko opravljenih del v okolju zadnjih petih let. Kljub načrtovani količini dodatnega krmljenja je potrebno vnos hrane v naravne biotope prilagajati obrodu temeljnih plodonosnih drevesnih in grmovnih vrst in po potrebi zmanjšati obseg krmljenja divjadi. Polaganje koruze in ostalih žit ob bogatem obrodu gozdnega drevja v jesenskem in zgodnjem zimskem času je nepotrebno.

Zimsko krmljenje divjadi je v LUO namenjeno izključno mali divjadi (poljskemu zajcu, poljski jerebici, fazanu in raci mlakarici.) Dopustno odstopanje realizacije načrta: **količina krme se lahko preseže.**

V primeru pojave škod od divjega prašiča v kmetijstvu je smiselno **preprečevalno krmljenje**, ki pa mora

temeljiti na strokovnih izhodiščih (lokacija, sestava, količina, čas). **V letu 2017** se ob morebitnem pojavu škod dovoli preprečevalno krmljenje divjih prašičev v lovišču **LD Laporje** na dveh lokacijah: 1. k.o. Žabljek, parc.št.: 419/1; 2. k.o. Cigonca, parc.št.: 452/2.

Privabljalna krmišča - mrhovišča za lažji odvzem lisic in ostalih malih zveri je dopustno zalagati samo v zimskem času in na lokacijah predvidenih z letnimi načrti lovišča. Na njih naj se uporabljajo tudi ostanki živali prostoživečih vrst. Locirana naj bodo na manj izpostavljenih, človeku težje dostopnih mestih. Pri zalaganju mrhovišč je potrebno upoštevati ukrepe s področja sanitarne in veterinarske stroke. Seznam tovrstnih krmišč – mrhovišč je kot priloga sestavni del načrta.

Lovski objekti

Temeljni namen solnic v okolju je zagotavljanje dodatne ponudbe mineralov rastlinojedi divjadi, ki ji olajša spomladanski prehod na sočno naravno hrano, kakor tudi lažje opazovanje in doseganje načrta odvzema. Zalaganje v zmernih količinah (največ 3 kg na solnico na leto) je dovoljeno le v spomladanskih mesecih. Postavljanje solnic v mladovjih in sestojih v obnovi ni dovoljeno, prav tako ni dovoljeno zalaganje solnic ob cestah in v območju gozdnih rezervatov. Solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji manjši od 50 m od vodnega biotopa.

Lovske kočice in bivaki sicer ne služijo neposredno upravljanju z divjadjo, vendar so za zagotavljanje pogodbenih obveznosti koncesionarja nujno potrebne.

Pri načrtu gradnje in obnove visokih prež smo v celoti upoštevali predloge lovišč, saj so predvidena dela na tem področju povezana predvsem s potrebami upravljavcev lovišč pri izvajanju monitoringa divjadi in lovu.

Načrtovanih obnov oz. novogradenj lovskih objektov ni treba realizirati, preseganje je dovoljeno.

3.3 Škode od divjadi

3.3.1 Škode v letu 2016

Preglednica 3.3: Škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2016

Vrsta divjadi	Kultura	Ovrednotena škoda 2016	
		EUR	EUR / 100 ha
srna	vinska trta	1.612,05	2,45
	kmetijska kultura	516,99	0,79
skupaj srna		2.129,04	3,24
divji prašič	kulture - koroza	135,00	0,21
skupaj divji prašič		135,00	0,21
SKUPAJ PARKLJARJI		2.264,04	3,44
lisica	kokoši	291,00	0,44
siva vrana	vrtnine	160,00	0,24
kuna belica	kokoši	120,00	0,18
SKUPAJ OSTALE VRSTE		571,00	0,87
VSE SKUPAJ		2.835,04	4,31

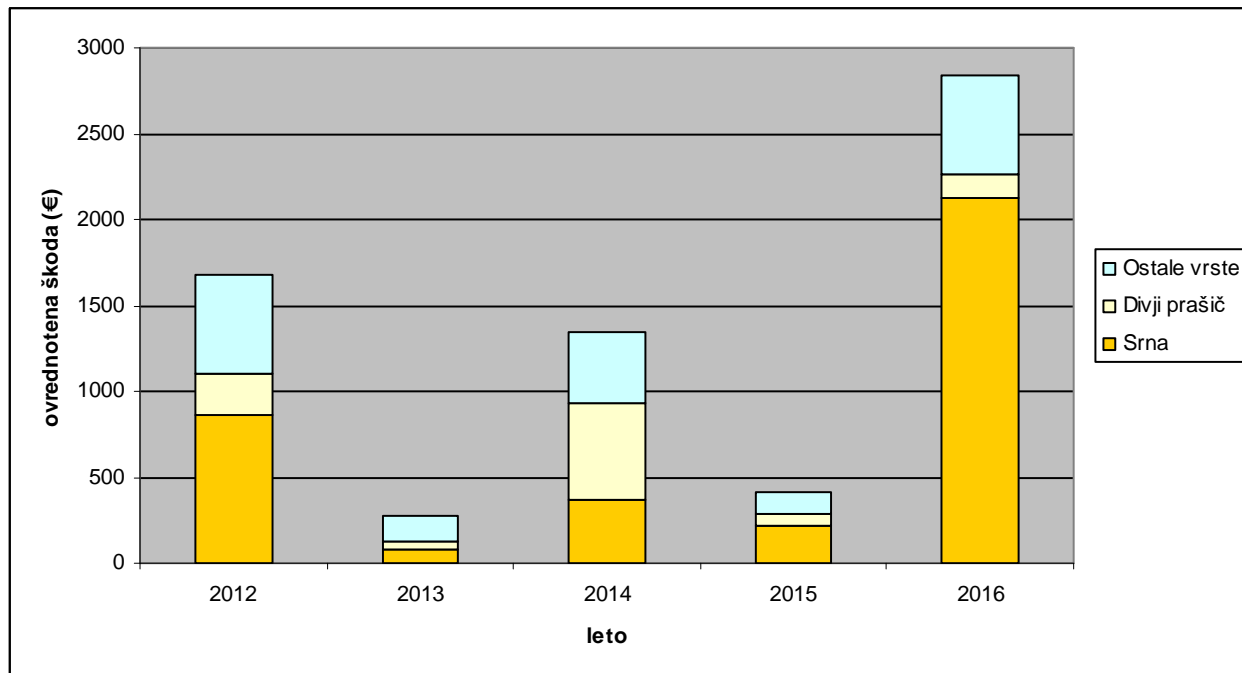
Ovrednotena škoda je seštevek dejansko izplačane škode, vrednosti izdanega materiale in ovrednotene urne postavke v primerih, ko gre za sanacijo v obliki dela (5,00 €/delovno uro).

Ovrednotena škoda od divjadi na lovnih površinah v letu 2016 znaša skupno 2.835,04 EUR in je najvišja v zadnjih petih letih. Glavnino ovrednotene škode predstavlja škoda po srnjadi v vinogradih, sledi škoda po isti vrsti na kmetijskih kulturah, majhen pa je delež škod po ostalih vrstah divjadi (divji prašič, lisica, siva vrana in kuna belica).

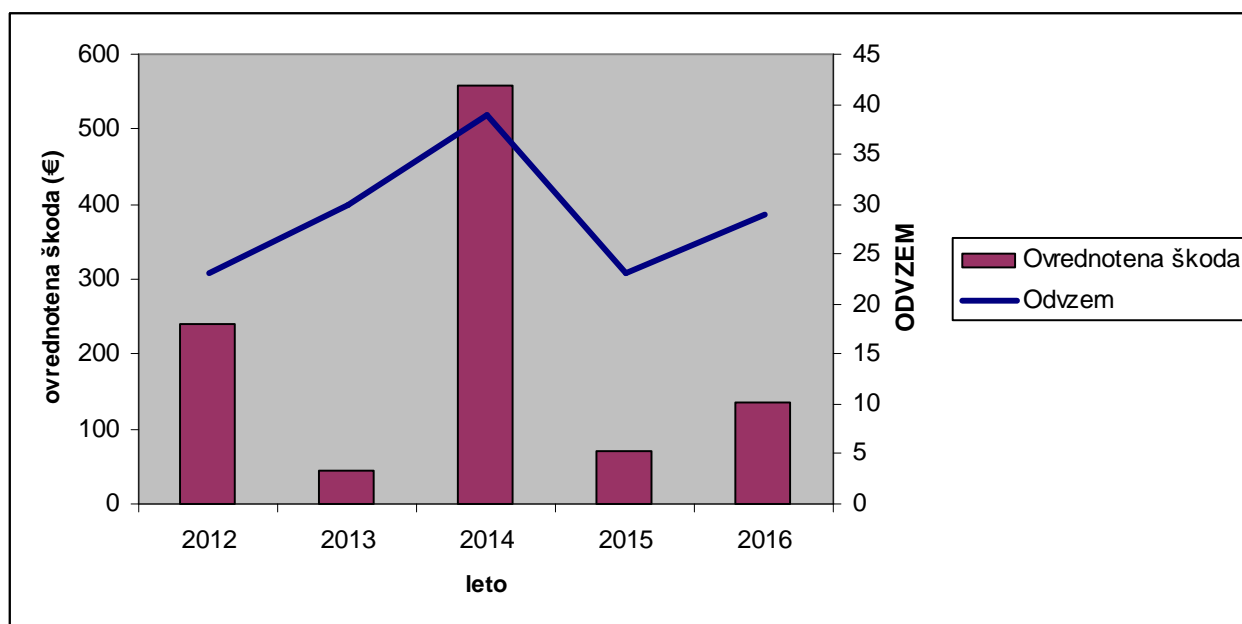
Kljub uradnim evidencam o višini škod ugotavljamo, da se povečuje vpliv sive vrane v okolju, tako na kmetijskih kulturah, kot nepremičninah (stanovanjskih in gospodarskih objektih). Že več let opozarjamo na problem visoke številčnosti vrste, ki bo rešljiv le s skupnimi prizadevanji upravljavcev lovišč, lastnikov in državnih organov. V ta namen je bila v lanskem letu s strani MKGP izdana odločba, ki je omogočala podaljšano obdobje odvzema osebkov sivih vran iz okolja. Menimo, da je imel ta ukrep pozitivne učinke in je preprečil marsikatero morebitno škodo po sivih vranah na posevkih v pomladansko poletnih mesecih.

Pri pojasnjevanju vzroka za škode od divjadi je treba upoštevati glavne povzročitelje in jih povezati z ostalimi dejavniki okolja, kot so klimatski pogoji med letom, trajanje snežne odeje, rodnost prizadete kulture

v letu, sezonske razmere, obrod plodonosnih drevesnih vrst itd.

Slika 2: Dinamika ovrednotenih škod po vrstah divjadi v LUO za obdobje 2012 - 2016

Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2012- 2016

Preglednica 3.4: Število škodnih primerov v zadnjem petletnem obdobju

lovišče	2012	2013	2014	2015	2016	Skupna vsota
KAMNICA	1		5	3	2	11
KUNGOTA					1	1
LAPORJE	12	6	10	2	7	37
PERNICA					2	2
PESNICA – JARENINA					1	1
POLSKAVA			1		1	2
ŠENTILJ V SLOVENSKIH GORICAH					1	1
Skupna vsota	13	6	16	5	15	55

Opomba: 1 zapisnik o škodi pomeni 1 škodni primer

Kot je razvidno iz preglednice večino škodnih primerov obravnavajo v enem lovišču skozi vsa obravnavana leta. Dejstvo pa je, da se število lovišč s škodnimi primeri viša in je lani že doseglo rekord – 7 lovišč oz. slaba tretjina vseh lovišč v LUO.

Za škodo, ki jo povzroči divjad na nelovnih površinah v lovišču odgovarja upravljavec, v kolikor je škoda nastala po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Zaradi specifičnosti tovrstnih škodnih primerov lahko prihaja v določenih primerih do precej visokih zneskov odškodnine. Slednje so v veliki meri posledica ažurnosti prijav, ki so odvisne od seznanitve javnosti ter lovišč s postopki (prijave, ocenitve). V lanskem letu smo tako obravnavali na območju LUO devet primerov škod od divjadi na nelovnih površinah.

3.3.2 Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letu 2016

Preglednica 3.5: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2016

Vrsta ukrepa	Število objektov	Opravljenе ure
tehnična in kemična sredstva	52	2.270

Največkrat uporabljeni ukrepi za zaščito so različna kemična odvrčala za odvrčanje prehodov predvsem srnjadi preko prometnic in odvrčala za odvrčanje srnjadi od vinogradov in trajnih nasadov.

3.3.3 Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letu 2017

Preglednica 3.6: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2017

Vrsta ukrepa	Število objektov	Načrtovane ure
tehnična in kemična sredstva	48	2.131

Za varovanje človekovega premoženja pred škodami od divjadi naj se lovišča poslužujejo električnih pastirjev, žičnih in plastičnih ograj, optičnih in zvočnih naprav, ter kemičnih odvrčal. Lastnike zemljišč morajo lovišča skladno s 53. členom ZDLov-1 ustrezno podučiti o načinu varovanja in uporabi sredstev za zaščito. Na predelih cest, kjer je evidentiran povečan povoz, je potrebno namestiti ustrezna sredstva za odvrčanje divjadi, hkrati pa od upravljavca ceste zahtevati postavitve prometnega znaka o nevarnosti prehoda divjadi.

Način obravnave škod od divjadi v letu 2017

Dolžnost preprečevanja škode nalaga lovska zakonodaja tako upravljavcu lovišča kot lastnikom zemljišč. Ukrepi ki jih mora lovska organizacija izvajati morajo biti določeni v letnih načrtih lovišč. ZDLov-1 ne našteva, kateri so ti ukrepi, pač pa v 53. členu določa, da lovišča skupaj z lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z uporabo zaščitnih sredstev in preprečevanjem škod od divjadi in na divjadi. Fizična ali pravna oseba (lastnik zemljišča) mora na primeren način kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvaruje svoje premoženje pred nastankom škode. Lastniki morajo uporabljati in vzdrževati zaščitna sredstva, ki jim jih preskrbi upravljavec lovišča.¹ Sodelovanje lovske organizacije z lastniki pri zaščiti kmetijskih in gozdnih kultur pred škodo, ki jo lahko povzroči divjad, je obvezno. Lastnik, zakupnik ali drug uporabnik zemljišča, ki ne dovoli upravljavcu lovišča zavarovanja zemljišča, ga pri tem ovira, ali odstrani sredstva oziroma ovire za preprečevanje škode, ne dovoli oziroma preprečuje izvajanje lova, namerno poškoduje ali odstrani lovske objekte, oziroma ne ravna v skladu z ZDLov-1, nima pravice do povrnitve škode, ki jo povzroči divjad na teh površinah.

Pri škodah moramo ločiti povzročitelje škod, oziroma kdo za škodo odgovarja glede na to, kje je le-ta nastala.

ŠKODA NA PREMOŽENJU

¹ Sprejeti predlog z javne predstavitve

A. Za škodo, ki jo povzroči divjad, na lovnih površinah v lovišču in lovišču s posebnim namenom odgovarja upravljavec lovišča. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

1. **Oškodovanec** mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo **pooblaščenцу upravljavca**, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način. **Pooblaščenec lovišča ali lovišča s posebnim namenom** v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v poseben obrazec.
2. Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljavca, na kraju ogleda ali v osmih dneh, ne sporazumeta o višini odškodnine, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode območni komisiji za ocenjevanje škode na kmetijskih in gozdnih kulturah pri LUO.
3. Komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah, sestavljajo predsednik ali njegov namestnik, ter dva člana ali njuna namestnika. En član komisije in njegov namestnik sta usposobljena za kmetijsko stroko, drugi član komisije in njegov namestnik pa za gozdarsko in lovsko stroko. Komisija zaseda v tričlanski sestavi in odloča z večino glasov. V delu komisije sodeluje tudi lovski inšpektor oziroma inšpektorica brez pravice glasovanja.
4. Na podlagi ocene komisije, ki mora opraviti ogled najpozneje v petnajstih dneh od prijave, poizkusita oškodovanec in upravljavec skleniti sporazum o plačilu odškodnine.
5. **Oškodovanec ali upravljavec**, ki se ne strinja z odločitvijo komisije, **lahko s tožbo zahteva**, da o odškodnini **odloči pristojno sodišče**. Tožbo morata vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

Pri ocenjevanju škode je potrebno smiselno upoštevati izvajanje predpisanih zaščitnih ukrepov, glede na vrsto kulture oziroma način pridelave. Vse kulture intenzivne pridelave, (intenzivni sadovnjaki, površine za pridelavo povrtnin...) je potrebno ustrezno zaščititi v skladu s predpisi, ki jih podajo soglasodajalci za postavitve in obratovanje omenjenega objekta. Te kulture se skladno z 10. čl. ZDLov-1 izloči iz lovnih površin lovišč.

Odškodnina za povzročeno škodo mora nadomestiti dejansko povzročeno škodo. LD mora voditi pregled opravljenih ukrepov, dokazila o izvedbi preventivnih zaščitnih ukrepov ter vrsto in količino tehničnih in kemičnih sredstev, ki jih nudi lastnikom kot ukrep za preprečevanje škod. Z navodili uporabe repelentov je potrebno seznaniti oškodovance in kontrolirati pravilno izvedbo.

B. Za škodo, ki jo povzroči divjad, **na nelovnih površinah** v lovišču in lovišču s posebnim namenom je odgovoren upravljavec lovišča, če je storjena po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

1. Oškodovanec mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo krajevno pristojni območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije.
2. Pooblaščenec oseba območne enote Zavoda za gozdove Slovenije v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v *Zapisnik o nastanku škode, ki jo povzročila divjad*.
3. Če se oškodovanec in pooblaščenec oseba ne sporazumeta o višini odškodnine, na kraju ogleda ali v osmih dneh ter ne skleneta *Sporazuma o določitvi višine odškodnine od divjadi na nelovnih površinah*, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode ministrstvu, pristojnemu za divjad in lovstvo.
4. Oškodovanec, ki se ne strinja z odločitvijo ministrstva, pristojnega za divjad in lovstvo, lahko s tožbo zahteva, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Tožbo mora vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

C. Za škodo, ki jo povzročajo **zavarovane vrste prostoživečih živali** odgovarja R Slovenija, ki je vrste zavarovala. **Škodo ocenjuje pooblaščenec delavec ZGS**, ki sestavi predpisan zapisnik sklene Sporazum z oškodovancem in ju posreduje na ARSO.

ŠKODA NA ZDRAVJU LJUDI

je tista, ki jo divjad povzroči neposredno zdravju človeka in je vsa nepremoženjska škoda, ki je nastala oškodovancu zaradi delovanja divjadi.

ŠKODA POVZROČENA Z IZVAJANJEM LOVA

je vsaka škoda, ki so jo pri izvrševanju lova povzročili lovci, gonjači ali drugi udeleženci lova in lovski psi.

Za škodo, povzročeno z izvrševanjem lova s strelnim orožjem, odgovarja upravljavec, ne glede na krivdo (objektivna odgovornost). Za ostalo škodo nastalo pri izvrševanju lova in upravljanja z loviščem ali loviščem s posebnim namenom, ima oškodovanec pravico neposredno uveljavljati škodo od povzročitelja.

ŠKODA NA DIVJADI

je premoženjska in ekološka škoda, povzročena z neposrednim protipravnim uničenjem, poškodovanjem ali prilastitvijo divjadi, njenih legel in gnezd ali povzročena posredno s protipravnimi posegi v prostor, ki spreminja, krči ali uničuje habitate, naravne prehode (biokoridorje) in druge za obstoj divjadi pomembne dejavnike.

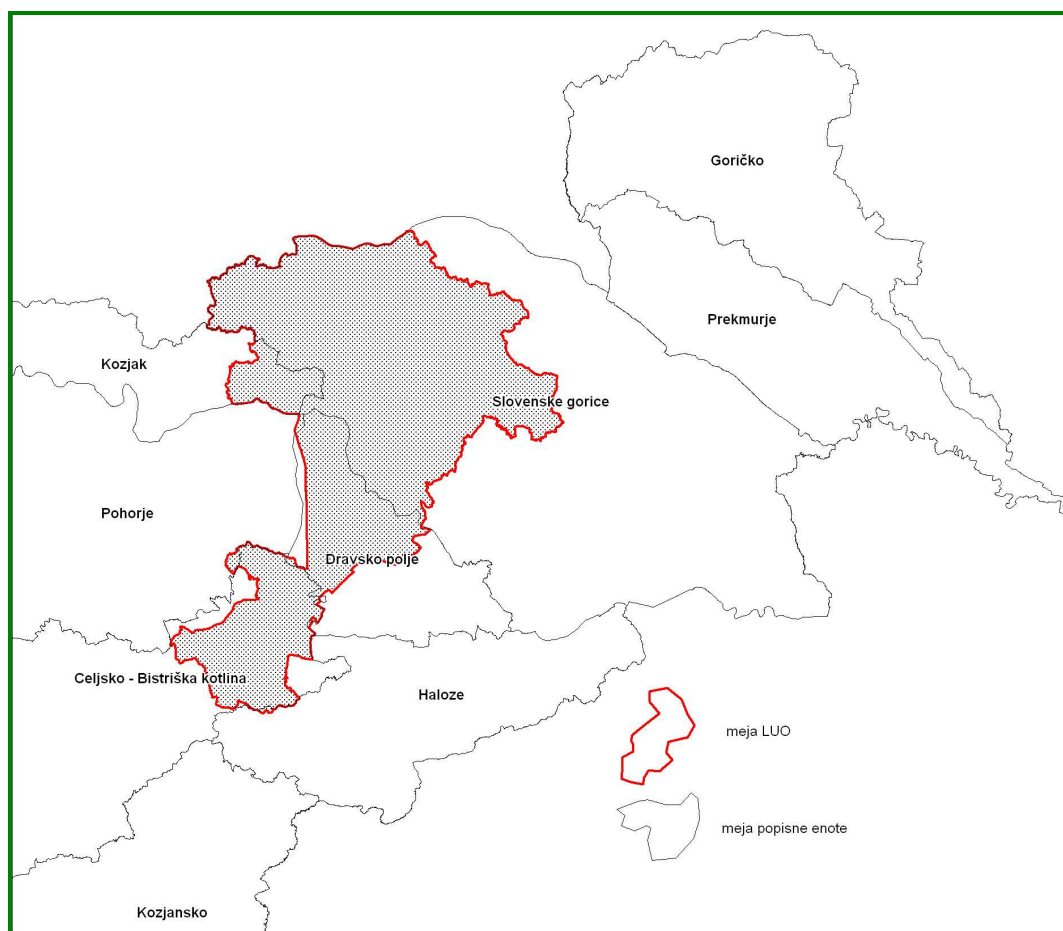
Odgovoren je tisti, ki je ravnal namenoma ali iz malomarnosti (krivdna odgovornost).

Za škodo na divjadi ob trku s premikajočim se vozilom, odgovarja voznik vozila, kolikor se ugotovi, da ni vozil v skladu s predpisi, upravljavec lovišča, kolikor se ugotovi, da je škoda nastala zaradi dejanj upravljavca, ali upravljavec za škodo na divjadi in voznik za škodo na vozilu, kolikor sta oba storila vse potrebno, da do škode ne bi prišlo.

3.4 Vpliv rastlinojede divjadi na gozdne ekosisteme

V letih 2009 in 2010 je ZGS opravil prvi popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni metodi na območju celotne Slovenije. Izvedba popisa na terenu prostorsko ni vezano na območje LUO, ampak se opravlja po "ekoloških enotah" pri oblikovanju katerih smo upoštevali populacijska območja rastlinojede parkljaste divjadi in zaokrožena gozdnata območja, ki so si podobna po drevesni sestavi, geološki podlagi, klimi, ipd.

Leta 2014 smo v vseh popisnih enotah v LUO izvedli drugi popis objedenosti mladja. V vsaki od popisnih enot je bilo popisanih predpisano število ploskev, ki zagotavlja statistično zanesljivost metode (51 ploskev). Pri popisu ugotavljamo, da je stopnja objedenosti odvisna od številnih okoljskih dejavnikov. Kljub temu pa nam rezultati analize nudijo dodano vrednost pri razumevanju dogajanj v populacijah divjadi, predvsem glede gibanja njene številčnosti in gostot.

Slika 4: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju

Iz slike je razvidno, da na območju LUO ležijo štiri popisne enote in sicer največji – pretežni delež v LUO zavzema enota **Slovenske gorice**, ki leži na severnem delu LUO in zavzema področja dvanajstih lovišč. Sledi enota **Dravsko polje**, ki zavzema področje petih lovišč. Na jugu LUO leži popisna enota **Celjsko – Bistriška kotlina**, ki zavzema področje štirih lovišč. Majhen delež površine v LUO zavzema popisna enota **Kozjak** na območju enega lovišča.

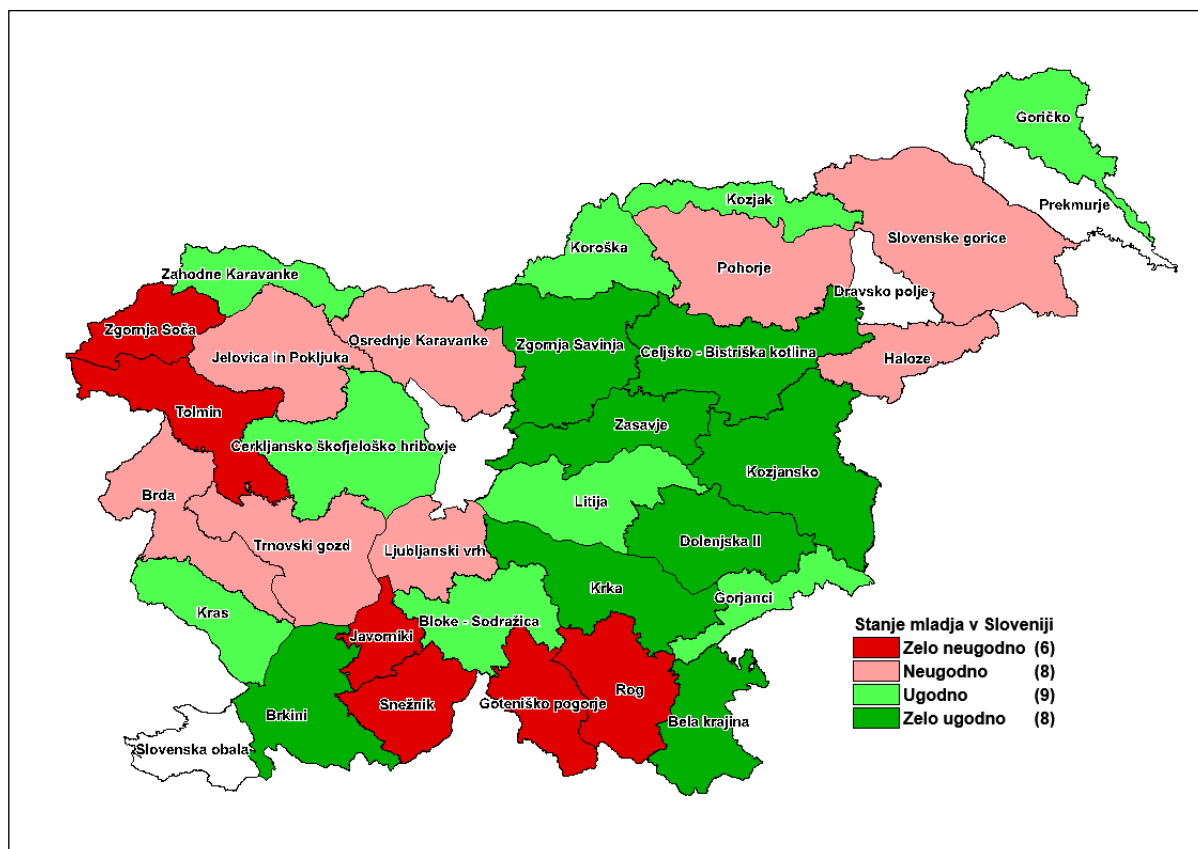
Pri tolmačenju rezultatov popisa objedenosti se je treba zavedati, da so posamezne drevesne vrste v prehrani parkljaste divjadi različno priljubljene. Tako je npr. delež objedenosti plemenitih listavcev lahko zelo visok že pri nizkih gostotah, nasprotno pa je delež objedenosti smreke praviloma visok pri visokih gostotah divjadi. Raziskave kažejo, da se odvisnost med številčnostjo divjadi in objedenostjo mladja najbolj odraža pri objedenosti buke. Bukev je med divjadjo srednje priljubljena, prostorsko je zastopana praktično na vseh rastiščih in je graditeljica večine sestojev, zato je primerna za ugotavljanje vpliva rastlinojede divjadi na gozdno mladje.

Predmet analize vpliva rastlinojedih parkljarjev je tisti segment gozda, od katerega je odvisno naravno pomlajevanje in s tem nadaljnji razvoj gozda. S tega vidika je predvsem pomembno, kakšna je številčnost in vrstna sestava mladja v najvišjem višinskem razredu R4 100-150 cm, ki ga še spremljamo in predstavlja osnovo za vrstno pestrost bodočih sestojev. Izostanek oz. zelo nizek delež nekaterih drevesnih vrst v tem razredu je lahko posledica močnejšega objedanja. To še posebej velja za primere, ko imamo v nižjih višinskih razredih znaten delež določene drevesne vrste, v najvišjem razredu pa ta drevesna vrsta ni ali pa je slabo zastopana. Predvidevamo, da je razvoj mladja, ki preraste višino 150 cm neodvisen od objedanja parkljaste divjadi. Število dreves na enoto površine se z rastjo gozda zmanjšuje. Za normalno gospodarjenje z gozdom je torej nujno, da se lahko z ustreznimi gozdnogojitvenimi ukrepi (redčenjem) spreminja deleže drevesnih vrst tako, da se zasleduje ciljna drevesna sestava.

V nadaljevanju prikazujemo za celotno Slovenijo na nivoju popisnih enot stanje mladja gozdnega drevja z 20 različnimi kazalniki. Kazalniki, ki so bili analizirani so navedeni v poročilu o stanju mladja gozdnega drevja v Sloveniji. Rezultati vseh kazalnikov so pripisani popisnim enotam, pri tem so vsi kazalniki upoštevani z enakimi utežmi. Pri kazalnikih poškodovanosti (skupna, iglavci, listavci, bukev) v obeh popisih (2009-2010 in 2014) smo upoštevali popisne enote, ki so bile glede na vrednosti kazalnikov uvrščene v 3. (višja) in 4. (najvišja poškodovanost) kvartil. Pri kazalnikih pestrost drevesnih vrst (v različnih slojih) in razmerje pestrosti smo upoštevali popisne enote, ki so bile glede na vrednosti kazalnikov uvrščene v 1. (najnižja pestrost, najnižje razmerje) in 2. (nižja pestrost, nižje razmerje) kvartil. Pri kazalnikih povečanje poškodovanosti (skupaj, iglavci, listavci, bukev) smo rezultate pripisali vsem popisnim enotam, za katere je bilo ugotovljeno značilno povečanje. Podobno smo pri kazalnikih zmanjšana pestrost v razredu R1-R4 in zmanjšanem deležu plemenitih listavcev v razredu R1-R4 upoštevali vse popisne enote, pri katerih smo zmanjšanje ugotovili.

Frekvence pojavljanja popisnih enot glede na različne kazalnike stanja mladja gozdnega drevja ugotovljenega s popisi 2010 in 2014 smo razdelili na kvartile. S kvartili smo dobili 4 razrede popisnih enot, ki bi jih opisno lahko razvrstili v enote z relativno:

- zelo ugodnim stanjem mladja gozdnega drevja (zelo "neproblematične" popisne enote),
- ugodnim stanjem mladja gozdnega drevja ("neproblematične" popisne enote),
- neugodnim stanjem mladja gozdnega drevja ("problematične" popisne enote),
- zelo neugodnim stanjem mladja gozdnega drevja (zelo "problematične" popisne enote).

Slika 5: Izraženost problematike stanja mladja po popisnih enotah glede na 20 različnih kazalnikov

V Slovensko goriškem LUO je popisna enota Slovenske gorice razvrščena v 3. kvartil (neugodno stanje gozdnega mladja), popisna enota Celjsko-Bistriška kotlina pa je razvrščena v 1. kvartil (zelo ugodno stanje gozdnega mladja).

Pri nadaljnji obravnavi so upoštevani in analizirani podatki popisov v popisni enoti Slovenske gorice.

Za pomembnejše drevesne vrste oziroma skupino (iglavci in listavci skupaj) smo v okviru popisne enote primerjali poškodovanost med popisoma 2010 in 2014 s testiranjem hipotez o enakosti srednjih vrednosti (median) deleža poškodovanih osebkov. Uporabili smo Mann Whitney-ev U test.

Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah v letu 2014 popisna enota Slovenske gorice

Skup. DV	št. vz.	< 15cm			R1 15-30cm			R2 30-60cm			R3 60-100cm			R4 100-150cm			R1-R4		
		DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %
Smreka	17		299		1	733	2,8	3	997	2	1	163	12,5	1	20	100	2	1.913	4,3
Jelka	4	1	898			163	12,5	1	204	10	1	102	20	1	20		1	488	12,5
Bori	5					163			122	33,3		20						305	13,3
Macesen	1					20												20	
Bukev	47	48	32.239		46	25.092	22,9	71	26.435	42,3	85	10.053	31,6	92	3.602	11,9	59	65.182	31,5
Hrast	29	17	11.678		16	8.629	29	4	1.648	51,9	1	142	100	1	20		11	10.440	33,5
Plemeniti listavci	35	19	12.975		11	6.207	27,5	6	2.279	42	4	529	50	3	102	20	10	9.117	32,4
Drugi trdi listavci	35	13	8.883		25	13.350	45,6	14	5.291	56,2	6	753	78,4	4	142	57,1	18	19.536	49,8
Mehki listavci	6					102	20		122	33,3		41	50	1	20			285	28,6
Iglavci	21	2	1.198		2	1.079	3,8	4	1.323	6,2	2	285	14,3	1	41	50	2	2.727	6,7
Listavci	51	98	65.775		98	53.379	30,1	96	35.776	44,7	98	11.518	36,4	99	3.887	13,6	98	104.561	35,2
Skupaj	51	100	66.973		100	54.458	29,6	100	37.099	43,3	100	11.803	35,9	100	3.928	14	100	107.287	34,4

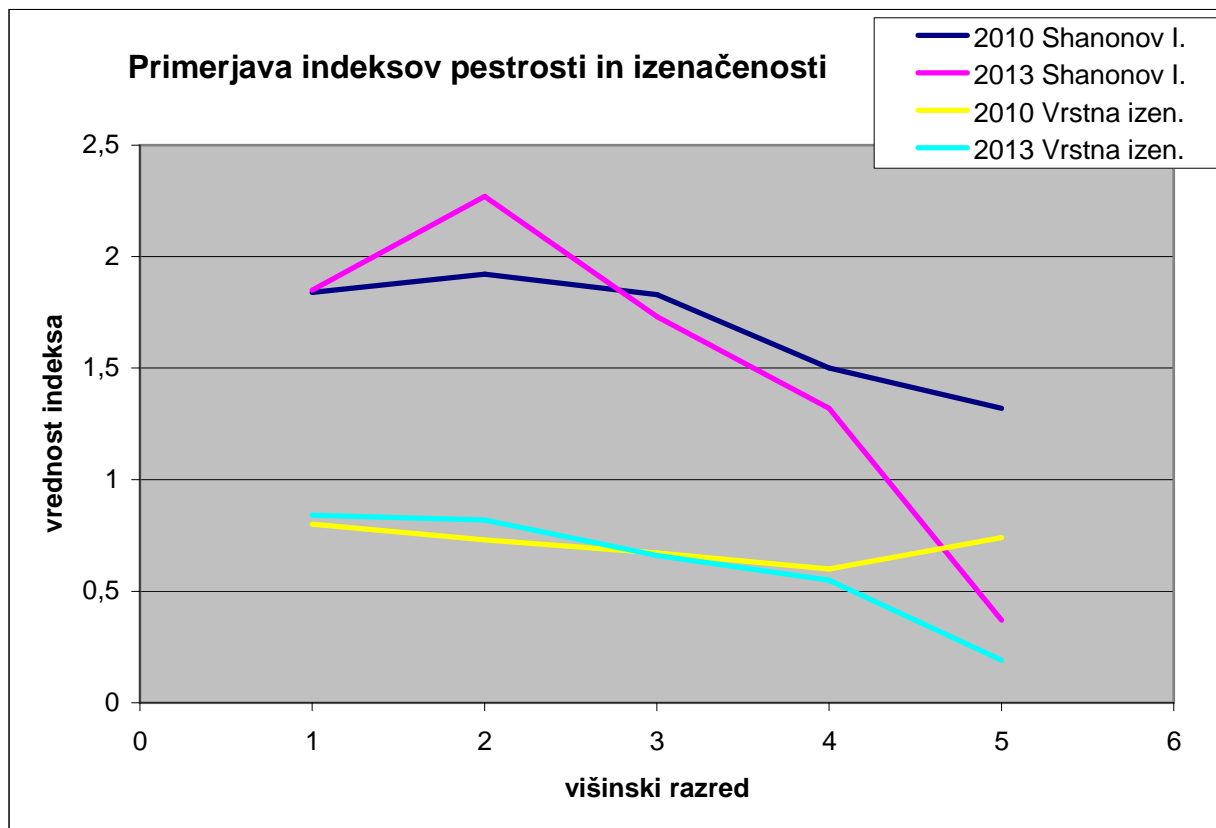
Ugotovitve:

OBJEDENOST V VSEH SLOJIH (R1-R4)

- Pri obravnavi so upoštevani podatki popisov v celotni popisni enoti (v nadaljevanju PE).
- Izredno nizek je delež iglavcev (3 %) v vseh višinskih razredih.
- Delež bukke se iz razreda v razred povečuje in znaša v R4 kar 92 %, nasprotno pa se njena objedenost iz razreda v razred zmanjšuje in znaša v R4 12,0 %, kar je povsem sprejemljivo.
- Tekoča objedenost (v zadnjem letu) predstavlja 65 % celotne objedenosti.
- S preizkusom hipotez (Mann Whitney-ev U test) nismo odkrili značilnih razlik v deležu poškodovanih osebkov smreke, gradna, gorskega javora, velikega jesena in češnje med obema popisoma (2010 in 2014).
- Delež poškodovanih osebkov bukke se je leta 2014 značilno povečal (Me 2010= 13,3 %, Me 2014=25,3 % (Mann Whitney-ev U test : Z=-2,528, p=0,011).
- Delež poškodovanih osebkov belega gabra se je leta 2014 značilno povečal (Me 2010= 25,0 %, Me 2014=63,3 % (Mann Whitney-ev U test : Z=-2,703, p=0,007).
- Statistično značilne so tudi razlike skupne poškodovanosti vseh osebkov (vsi iglavci in listavci skupaj). Delež poškodovanih osebkov se je leta 2014 značilno povečal (Me 2010= 19,8 %, Me 2014=30,4 % (Mann Whitney-ev U test : Z=-3,226, p=0,001).

OBJEDENOST V ZGORNJEM SLOJU (R4)

- Skupna objedenost (iglavci in listavci skupaj) znaša 14 %, v letu 2010 je znašala 19 %,
 - Objedenost iglavcev znaša 50 %, vendar zgolj na račun smreke, jelka v tem razredu ni več poškodovana. Je pa dejstvo, da sta obe vrsti slabo zastopani v R4. V letu 2010 objedenosti iglavcev ni bilo.
 - Objedenost listavcev znaša 13,6 %, v letu 2010 je znašala 21,2 %
 - V višinskem razredu R4 je delež objedenosti razmeroma majhen (14 %) in s stališča pomlajevanja neproblematičen. Tudi število osebkov/ha (3.928) je zadostno in po našem mnenju omogoča nemoten nadaljni razvoj gozdov.
- Objedenost bukke znaša 11,9 %, kar je po našem mnenju še sprejemljivo.
- Objedenost plemenitih listavcev znaša 20,0 %, nekoliko je zaskrbljujoč nizek delež teh vrst v R4.
- Zastopanost hrastov je v vseh višinskih razredih 11 %, izginjanje predpisujemo predvsem prepočasnemu odpiranju pomladitvenih jeder in s tem slabi osvetljenosti mladja.

Slika 6: Primerjava indeksov vrstne pestrosti in vrstne izenačenosti med obema popisoma za popisno enoto Slovenske gorice

Iz slike 6. so razvidne razlike indeksov vrstne pestrosti (Shanonov I.) in vrstne izenačenosti v sestavi mladja med obema popisoma. Razlike v sestavi mladja v vseh višinskih razredih (R1-R4) med obema popisoma so po testu (χ^2 test) značilne. Predvsem se je povečal delež hrastov in drugih trdih listavcev, zmanjšal pa delež bukke in plemenitih listavcev.

Razlike v sestavi mladja v zgornjem sloju (R4)(smreka, bukev, plemeniti listavci, drugi trdi listavci) med obema popisoma so značilne. Zmanjšal se je delež smreke, plemenitih listavcev in drugih trdih listavcev, povečal pa delež bukke. Razlike v deležu iglavcev med obema popisoma so značilne.

Presoja vpliva gozd-divjad:

Objedenost v PE Slovenske gorice je kljub povečanju v zadnjem popisu še vedno sprejemljiva in za obnovo ter razvoj gozdov ni problematična. Glavni povzročitelj objedanja je srnjad, kot edini stalni predstavnik rastlinojedih parkljarjev. Iz zaključkov analize lahko sklepamo, da se je številčnost srnjadi sicer povečala, vendar nikakor ne v tolikšnem deležu, kot se odraža v njenem okolju. Pri tem je treba opozoriti, da je okolje ki ga obravnavamo za srnjad izjemno primerno. Kljub temu, da je na celotnem LUO razmeroma velik delež gozdnega robu, prehranska kapaciteta okolja pa zelo dobra, ne moremo prezreti dejstva, da je delež mladja v gozdovih bistveno premajhen. Na povečano stopnjo objedenosti v letu 2014 so nedvomno vplivali številni okoljski dejavniki oz. vremenske razmere v zimi 2013/14, manj pa spreminjanje (povečevanje) številčnosti divjadi.

Komentar:

Pri obravnavi rezultatov popisa objedenosti vsekakor ne smemo prezreti tudi dejstva, da mladovja divjadi predstavljajo pomemben vir prehranske baze. Posledično je zato zelo pomemben delež mladovij in sestojev v obnovi. Tako kot velja za veliko večino LUO v Sloveniji, tudi v Slovensko goriškem ugotavljamo, da je delež mladovij bistveno nižji, kot bi si ga želeli, ob predpostavki uravnoteženega stanja razvojnih faz. Za zagotavljanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi želimo, da se razvoj gozdov čim bolj usmerja v izenačitev dejanskega stanja z modelnim stanjem razvojnih faz. S povečanjem deleža mladovij lahko bistveno razbremenimo ostale površine in poskrbimo za večjo usklajenost med živalsko in rastlinsko komponento. V osnovanju novih pomladitvenih jeder, ki so v tesni povezavi z intenzivnostjo sečenj oz. gospodarjenjem z gozdovi, vidimo glavni ukrep, s katerim lahko bistveno izboljšamo življenjsko okolje

divjadi. Problem za intenziviranje pomlajevanja gozdnih sestojev vidimo predvsem v razdrobljenosti gozdne posesti in posledično nepripravljenosti zasebnih lastnikov gozdov po intenziviranju gospodarjenja z gozdovi. Žal ugotavljamo, da večje pomlajene površine nastanejo predvsem kot posledica ujm in delovanja lubadarja, manj pa kot rezultat aktivnega usmerjenega razvoja gozdov. Najvišji možni poseki, kateri so opredeljeni v gozdnogospodarskih načrtih GGE so razmeroma visoki in omogočajo med drugim tudi intenzivnejše uvajanje primernih gozdnih sestojev v obnovo.

Na podlagi analize popisov objedenosti gozdnega mladja v LUO ugotavljamo, da proces naravnega pomlajevanja zaradi vpliva rastlinojede divjadi - srnjadi ni ogrožen. Ocenjujemo, da ugotovljena stopnja objedenosti gozdnega mladja ne ogroža razvoja gozdov, vpliva pa na uspešnost pomlajevanja najbolj objedenih vrst, ki je lokalno lahko bolj izrazito.

Ob upoštevanju dejstva, da je delež mladovij v gozdnih sestojih izjemno nizek ter močno odstopa od modelnega stanja (po podatkih območnega načrta glede na model je kar 2/3 premalo mladovij in kar 1/3 premalo sestojev v obnovi), je dejanska stopnja objedanja sprejemljiva in za obnovo ter razvoj gozdov ni problematična. Ob pravilni strategiji pomlajevanja, vse od pripravljalnih in semenilnih sečenj do končnih posekov na določenih rastiščih, je obnova gozdov kljub vplivu rastlinojede divjadi zagotovljena.

Glede na to, da je stopnja objedenosti mladja odvisna na eni strani od številčnosti rastlinojede divjadi, na drugi pa od razpoložljive hrane v okolju (delež gozdov, pomlajenih površin, razporeditev gozdov, rabe kmetijskih zemljišč) ter vremenskih razmer v posameznem letu, je direktno sklepanje na gostoto divjadi samo na osnovi stopnje objedenosti mladja neprimerno.

4 ŽIVALSKÉ VRSTÉ - DIVJAD

4.1 Srna (*Capreolus capreolus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave srne je celotno lovsko upravljavsko območje.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V **preteklem letu** je bilo iz narave odvzetih 2.625 živali, kar pomeni 98 % glede na načrt. Spolna struktura odvzema je bila v razmerju 1:1. Spolno razmerje odvzema v razredu mladičev je 47 % moških in 53 % ženskih osebkov, v razredu enoletnih 60 % moških in 40 % ženskih osebkov in v razredu starejših 49 % moških in 51 % ženskih osebkov. Starostni razred mladiči predstavlja 35 %, razred enoletnih 25 % in razred starejših 40 % odvzema. Glede na realizirano predstavljajo ugotovljene izgube skoraj 20 %, kar je najnižje v zadnjih petih letih. Od tega je bilo 89 % nenaravnih in 11 % naravnih izgub. Med nenaravnimi izgubami je bil najpogostejši vzrok povoz, in sicer s 75 %, sledijo izgube zaradi klateških psov (15 %), poškodb (5 %) in pokosa (5 %). Med naravnimi izgubami je najpogostejši vzrok bolezen (3 % od vseh izgub). Pri 8 % izgub vzrok ni poznan. Pri starejših osebkih je zabeležen večji delež izgub pri srnah kot pri srnjakih (147:98). Razmerje izgub M:Ž je bilo v preteklem letu 1:1,2. Delež odstreljenih srn 2+ napram odstrelu srnjakov 2+ je bil 93 %.

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija odvzema glede na načrt 99 %, kar povprečno pomeni odvzem 2.660 živali na leto oziroma 4,0 živali na 100 hektarjev lovne površine. V strukturi odvzema je bila moška in ženska srnjad zastopana v razmerju 50,4 % : 49,6 %. Delež mlade srnjadi (mladičev in enoletne srnjadi) je v odvzemu znašal 59 %. Odvzem srnjadi je bil izvršen v skladu z načrtovano strukturo. Zadnja tri leta je odstrel dve- in več letne srnjadi med spoloma bolj uravnotežen tako, da znaša delež odstreljenih srn napram srnjakom v triletnem obdobju 85 %. Izgube srnjadi predstavljajo 25,8 % vse izločene srnjadi iz lovišč. Med izgubami so dve- in več letne srne zastopane z 34 %, mladiči Ž 12,5 %, mladice 11,5 %, dve- in več letni srnjaki 18 %, mladiči M 12 % in lanščaki z 12 %. Izgube dve- in več letnih srn so 1,9 krat višje kot izgube dve- in več letnih srnjakov. Spolno razmerje izgub (moški : ženski spol) znaša 42 : 58. V zadnjih dveh letih se je zmanjšal delež izgub dve- in več letnih srn v primerjavi s srnjaki. Po vzrokih izgub je največ posledica povoza na cestah (61 %). Med ostalimi vzroki izgub sledijo izgube zaradi klateških psov (12 %), neznani vzrok in drugo (16 %), košnja (5 %) in ostali vzroki skupno 6 %.

Povprečne telesne mase srnjadi se v zadnjih petih letih bistveno ne spreminjajo. Analizirane telesne mase mladičev obeh spolov kažejo nihanje med 9,9 kg in 10,6 kg. V primerjavi z letom 2015 so se povprečne telesne mase mladičev obeh spolov znižale za 0,1 kg, kar je verjetno posledica vremenskih dogajanj v preteklem letu. Povprečne mase trofej odraslih srnjakov znaša 280 g in je med LUO med najvišjimi. Dvig mase trofej odraslih srnjakov v letu 2016 je neznaten (283 g).

Ocena stanja populacije

Srnjad, kot temeljna vrsta divjadi v vseh loviščih, je v območju enakomerno zastopana. Ocenjujemo, da je številčno stanje v populaciji srnjadi stabilno in okoljsko neproblematično. Ugotavljamo, da je dobra usklajenost srnjadi z okoljem posledica odvzema, ki je bil v zadnjem srednjeročnem obdobju dobro realiziran. Spolna struktura populacije je delno v korist ženske srnjadi, kar je s stališča biologije vrste naravno. Srnjad je dobro zastopana v okolici urbanih območij z večjo heterogenostjo kmetijskih kultur, ter na območjih manjše gozdnatosti in višjega deleža gozdnih robov. Ocenjujemo, da je zdravstveno stanje srnjadi dobro, saj ne beležimo pojave bolezni v večjem obsegu. Višina naravnih izgub, trendi telesnih mas in rogovja v zadnjih letih pa se bistveno ne spreminjajo.

Pozitivno je, da se delež odraslih srn v ostalem odvzemu zmanjšuje, delež odstreljenih odraslih srn v primerjavi z deležem odstreljenih odraslih srnjakov pa povečuje.

Usklajenost populacije srnjadi z ostalimi živalskimi vrstami je dobra, saj ni zaznati negativnih medvrstnih odnosov.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s populacijo je ohraniti obstoječo številčnost in v loviščih z nadpovprečno visokim deležem izgub v odvzemu v petletnem obdobju (Laporje, Šentilj v Slov. goricah, Jakob, Cigonca, Dobra v Slov. goricah, Sveti Jurij – Jurovski dol, Starše, Pobrežje, Duplek, Polskava, Rače, Kamnica) vložiti več naporov v aktivnosti za zmanjšanje izgub in dvigniti odstrel.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **2.690** živali.

Preglednica 4.1: Načrt odvzema srne po strukturi

Mladiči M	404 živali (15 %)	Mladiči Ž	511 živali (19 %)
Lanščaki	403 živali (15 %)	Mladice	296 živali (11 %)
Srnjaki 2+	538 živali (20 %)	Srne 2+	538 živali (20 %)
SKUPAJ 2.690 živali (100 %)			

Intenziteta odvzema srnjadi v loviščih naj bo čim bliže odvzemu 4,0 živali na 100 hektarjev lovne površine lovišča.

Lovišča ne smejo voditi t.i. pravnega in nepravilnega odstrela srnjakov.

Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Povečati je potrebno intenzivnost lova v delih lovišč ob prometnicah in s tem zmanjšati izgube zaradi prometa.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Pri razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih je potrebno upoštevati odstopanja od načrta v preteklem (preteklih) letu (letih).

V načrtu odvzema delitev dve in večletnih osebkov na srednje stare in stare, ter mladičev po spolu ni opredeljeno in ni potrebno. Dejanska struktura načrtovanega odvzema za posamezna lovišča lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem (preteklih) letih ali zaradi ostalih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub, krivolova, naravnih ujm).

Odstopanje pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom.

Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne ter starostne strukture (še posebej v starostnem razredu 2+), se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema :

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
<i>Mladiči</i>	+/- 30 %*	+- 15 %	+/- 30 %*	+- 15 %
<i>Lanščaki / Mladice</i>	+/- 30 %*		+/- 30 %*	
<i>Srnjaki 2+ / Srne 2+</i>	+- 15 %		+- 15 %	
<i>Skupaj</i>	+- 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +-30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem potrebno kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odvzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno.

V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn je do +/-15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo **mora dosegati odstrel srn 2+ vsaj 80 % odstrela srnjakov 2+.**

Morebitne prekoračitve odvzema srn 2+ prek meja dovoljenih odstopanj +15 %, ki bi nastale zaradi zagotavljanja vezave odstrela, ne štejejo za kršitev določil letnega načrta.

V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem nižji od 10 živali, dopustna toleranca +/-15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub srnjadi po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna dinamika odvzema:

- Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % do 31. oktobra.
- Do 25.7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odvzem predvidenih srnjakov 2+.
- Pri odstrelu srn v kategoriji 2+ je potrebno upoštevati kriterija telesna masa in vitalnost osebkov,
- Morebitno omejevanje lova srnjadi z internimi akti upravljavcev lovišč ni opravičilo za nedoseganje načrta odvzema. Načini in oblike lova znotraj lovišč morajo zagotavljati izvrševanje načrta odvzema po strukturnih in starostnih kategorijah.

Ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub so:

- pravočasna količinsko in strukturno ustrezna realizacija načrtovanega odvzema,
- ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub, predvsem povoza kot so vonjalne ograje, silhete, odsevniki, zvočne naprave, plašilne naprave pri kosilnicah, cestnoprometni znaki...,
- postavitve ustreznih opozorilnih znakov na javnih prometnicah ob izvajanju skupnih lovov,
- intenziviranje odstrela na mestih z višjo potencialno verjetnostjo izgub, predvsem povoza,
- odkrivanje in preprečevanje krivolova,
- izobraževanje lastnikov zemljišč in ostale javnosti o predvidenih ukrepih v okolju, predvsem v času poleganja mladičev in zimskih mesecih.

Ukrepi v življenjskem okolju:

- krmljenje srnjadi, razen v izjemnih primerih, ni dovoljeno,
- v primeru izjemnih zimskih razmer (dolgotrajnejša visoka snežna odeja), je dovoljeno krmljenje srnjadi le v predelih, kjer je na večjih površinah s prehranskega vidika srnjadi osiromašeno življenjsko okolje, a je tudi v tem primeru dovoljeno krmljenje samo s kombinacijo krme (sočna, močna in voluminozna krma) in ne zgolj samo z eno od teh. Oceno izrednih razmer, ki bi upravičevale izjemno zimsko krmljenje srnjadi, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje potrebnega krmljenja, čas) pisno obvesti ZGS OE Maribor. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda ZGS OE Maribor pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za krmljenje srnjadi morajo biti izvedeni ukrepi povečevanja prehranske ponudbe srnjadi z ukrepi omogočanja prehrane srnjadi z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluzenje),
- vzdrževanje grmišč v gozdnem prostoru,
- sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja,
- zagotavljanje zmanjšanja nemira v času poleganja mladičev in v zimskem času,
- obveščanje javnosti o aktualnostih in ukrepih pri upravljanju s populacijo srnjadi,
- solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji, manjši od 50 m od vodnega biotopa,
- v gozdnih predelih s poudarjeno obnovo, ob cestah in gozdnih rezervatih postavljanje solnic ni dovoljeno.

Preglednica 4.2: Analiza odvzema srnjadi

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	465	410	413	366	427	2081	31,1	15,7
Lanščaki	359	364	363	461	381	1928	28,8	14,5
Srnjaki 2+	558	536	546	536	517	2693	40,2	20,3
Skupaj SRNJAKI	1382	1310	1322	1363	1325	6702	100,0	50,4
Mladiči Ž	564	445	493	472	492	2466	37,5	18,6
Mladice	266	290	249	278	272	1355	20,6	10,2
Srne 2+	562	576	542	547	536	2763	42,0	20,8
Skupaj SRNE	1392	1311	1284	1297	1300	6584	100,0	49,6
SKUPAJ odstrel in izgube	2774	2621	2606	2660	2625	13286		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Načrt	2705	2705	2660	2700	2680	13450
Odstrel in izgube / načrt	102,6	96,9	98,0	98,5	97,9	98,8
Delež srnjakov	49,8	50,0	50,7	51,2	50,5	50,4
Delež srnjakov 2+	20,1	20,5	21,0	20,2	19,7	20,3
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede	59,6	57,6	58,3	59,3	59,9	58,9

Izgube

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	767	693	620	487	468	3035	88,7
Naravne izgube	67	114	76	72	58	387	11,3
Skupaj izgube	834	807	696	559	526	3422	100,0
% izgub	30,1	30,8	26,7	21,0	20,0	25,8	
Odstrel	1940	1814	1910	2101	2099	9864	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	46	94	63	55	44	302	8,8
2 bolezen	20	20	13	17	14	84	2,5
3 krivolov	9	5	2	1	1	18	0,5
4 cesta	497	467	426	361	341	2092	61,1
5 železnica	23	20	24	16	12	95	2,8
6 zveri	1					1	0,0
7 psi	114	125	86	57	67	449	13,1
8 kosilnica	53	35	29	26	24	167	4,9
10 poškodbe	71	41	53	26	23	214	6,3

Telesne mase (biološka telesna mase)

Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016
Mladiči M	9,9	10,6	10,2	10,3	10,3
Indeks	100,0	107,1	103,0	104,0	104,0
Lanščaki	13,1	12,2	13,2	13,3	13,3
Indeks	100,0	93,1	100,8	101,5	101,5
Mladiči Ž	9,8	10,6	10,0	10,2	9,9
Indeks	100,0	108,2	102,0	104,1	101,0
Mladice	13,6	13,6	13,5	13,8	13,9
Indeks	100,0	100,0	99,3	101,5	102,2
Mladiči M+Ž	9,9	10,6	10,1	10,2	10,1
Indeks	100,0	107,1	102,0	103,0	102,0

Masa trofej srnjakov 2+ (gr)

Povprečna masa trofej / leto	2012	2013	2014	2015	2016
Srnjaki 2+	291	267	280	281	283
Indeks	100,0	91,8	96,2	96,6	97,3

4.2 Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

Prostorski okvir obravnave

Jelenjad je v območju le občasno prisotna, njena številčnost je odvisna od sezonskih migracij in od uhajanja iz obor.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklih letih je bil v kategoriji moških izvršen odstrel predvsem šilarjev in mladih jelenov, ki so najbolj »izpostavljeni« migracijam. Tako je bilo v preteklem petletnem obdobju odvzetih od skupnega števila kar 50 % šilarjev in jelenov v starostnem razredu 2-4+. V lanskem letu so bile iz narave odvzete tri živali in sicer šilar (lovišče LD Polskava), jelen 2-4 (lovišče LD Pesnica-Jarenina) in junica (lovišče LD Cigonca).

Spolna struktura odvzema zadnjih pet let je 58M : 42Ž.

Ocena stanja populacije

Jelenjad je v LUO redko zastopana, pretežno slučajno prisotna vrsta divjadi. Pojavlja se v vseh starostnih in spolnih kategorijah. Nekaj je tudi osebkov jelenjadi, ki pobegne iz obor.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z jelenjadjo je preprečitev širjenja v LUO.

Ukrepi in usmeritve

Upravljavke lovišč morajo načrtovati **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

Dovolj močno poseganje v ženski spol oziroma mlajše starostne razrede je temeljni pogoj za preprečevanje širitve vrste v LUO, zato si pravico do odstrela trofejnega jelena pridobi upravljavec lovišča, ki predhodno odstreli vsaj dve živali ženskega spola katerekoli od starostnih kategorij.

Preglednica 4.3: Analiza odvzema navadni jelen

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	% skupaj	
Teleta M						0	0,0	0,0	
Lanščaki	1		1	1	1	4	57,1	33,3	
Jeleni 2-4			1		1	2	28,6	16,7	
Jeleni 5-9				1		1	14,3	8,3	
Jeleni 10 +						0	0,0	0,0	
Skupaj JELENI	1	0	2	2	2	7	100,0	58,3	
Teleta Ž			2			2	40,0	16,7	
Junice		1			1	2	40,0	16,7	
Košute 2+	1					1	20,0	8,3	
Skupaj KOŠUTE	1	1	2	0	1	5	100,0	41,7	
SKUPAJ odstrel in izgube	2	1	4	2	3	12		100,0	

4.3 Damjak (*Dama dama*)

Prostorski okvir obravnave

Damjak v LUO v naravi ni prisoten, razen osebkov pobeglih iz obor.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V zadnjih petih letih je bilo odvzetih iz narave 41 živali (26 ženski spol in 15 moški spol). V lanskem letu je bilo odvzetih 10 živali (lovišče LD Polskava 5 živali in lovišče LD Košaki-Malečnik 5 živali). V vseh primerih je šlo za odstrel iz obor pobeglih osebkov, za kar so upravljavci lovišč dobili ustrezno dovoljenje oz. odločbo pristojnega inšpekcijskega organa.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja je popolni odstrel v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi.

Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št.16/04, 120/06-odl.US in 17/08) v sedmem in osmem odstavku 50. člena, jasno opredeljuje postopke ob uhajanju divjadi iz obor in sicer:

(7) Lastnik oziroma imetnik obore je dolžan nadzorovati in vzdrževati ograjo obore tako, da preprečuje prehod oziroma pobeg divjadi iz obore v naravo. Za škodo, ki jo povzroči iz obore pobegla divjad, je odgovoren lastnik oziroma imetnik obore ne glede na krivdo.

(8) O pobegu divjadi iz obore mora lastnik oziroma imetnik obore takoj obvestiti Zavod, lovsko inšpekcijo in upravljavce lovišč in lovišč s posebnim namenom. Lastnik oziroma imetnik obore mora pobeglo divjadi ujeti v osmih dneh od dneva, ko je bil pobeg ugotovljen, sicer se pobegla divjad šteje za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov lovsko upravljavskih območij in v dogovoru z upravljavci ter lovsko inšpekcijo.

Zaradi vse večjega števila slabo vzdrževanih obor in bojazni, da bodo damjaki uhajali v prosto naravo, so lastniki oziroma imetniki obor dolžni ravnati v skladu z omenjenimi določili zakona. To določilo velja tudi za ostale vrste divjadi, ki pobegnejo iz obor.

Ukrepi in usmeritve

Letni načrt ne predpisuje odvzema damjaka za posamezna lovišča. Lovske družine načrtujejo **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

Preglednica 4.4: Analiza odvzema jelena damjaka

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Teleta M				1	1	2	13,3	4,9
Lanščaki	1			4	4	9	60,0	22,0
Jeleni 2-4		1		2		3	20,0	7,3
Jeleni 5-9	1					1	6,7	2,4
Jeleni 9 +						0	0,0	0,0
Skupaj JELENI	2	1	0	7	5	15	100,0	36,6
Teleta Ž	5			1	1	7	26,9	17,1
Junice	1	1		2	2	6	23,1	14,6
Košute 2+	7	1		3	2	13	50,0	31,7
Skupaj KOŠUTE	13	2	0	6	5	26	100,0	63,4
SKUPAJ odstrel in izgube	15	3	0	13	10	41		100,0

4.4 Muflon (*Ovis ammon musimon*)

Prostorski okvir obravnave

Muflon v LUO v naravi ni prisoten.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Že vrst let opozarjamo, da obstaja pri tej vrsti divjadi podoben problem kakor pri damjaku, saj imajo lastniki obor za rejo divjadi v svojih oborah kar precejšnje število muflonov.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja je popolni odstrel v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi.

Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št.16/04, 120/06-odl.US in 17/08) v sedmem in osmem odstavku 50. člena, jasno opredeljuje postopke ob uhajanju divjadi iz obor in sicer:

(7) Lastnik oziroma imetnik obore je dolžan nadzorovati in vzdrževati ograjo obore tako, da preprečuje prehod oziroma pobeg divjadi iz obore v naravo. Za škodo, ki jo povzroči iz obore pobegla divjad, je odgovoren lastnik oziroma imetnik obore ne glede na krivdo.

(8) O pobegu divjadi iz obore mora lastnik oziroma imetnik obore takoj obvestiti Zavod, lovsko inšpekcijo in upravljavce lovišč in lovišč s posebnim namenom. Lastnik oziroma imetnik obore mora pobeglo divjadi ujeti v osmih dneh od dneva, ko je bil pobeg ugotovljen, sicer se pobegla divjad šteje za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov lovsko upravljavskih območij in v dogovoru z upravljavci ter lovsko inšpekcijo.

Zaradi vse večjega števila slabo vzdrževanih obor in bojazni, da bodo mufloni uhajali v prosto naravo, so lastniki oziroma imetniki obor dolžni ravnati v skladu z omenjenimi določili zakona. To določilo velja tudi za ostale vrste divjadi, ki pobegnejo iz obor.

Ukrepi in usmeritve

Letni načrt ne predpisuje odvzema muflonov za posamezna lovišča. Lovske družine načrtujejo **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko.

4.5 Gams (*Rupicapra rupicapra*)

V lovsko upravljavskem območju gams ne živi, se pa je v zadnjem letu pojavil v manjšem številu na skrajno zahodnem delu lovišča Kamnica, na sami meji med Slovensko goriškim in Pohorskim LUO.

Večjega širjenja vrste s smeri Kozjaka se ne pričakuje.

Odvzem se ne načrtuje. V primeru težav ali kakršnih koli vzrokov za odstrel, se bo o tem odločalo sproti in na pobudo upravljavca lovišča ob predhodnem posvetovanju z ZGS in pristojnim lovskim inšpektorjem.

4.6 Divji prašič (*Sus scrofa*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Divji prašič je bolj ali manj redno prisoten v celotnem lovsko upravljavskem območju, glavna smer migracij je iz smeri Kozjaka in Haloz.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Povečan odstrel divjega prašiča na območju lovišč v Pohorskem LUO (Gaj nad Mariborom in Boč na Kozjaku), kot posledica povečane številčnosti te vrste ima za posledico, da se divji prašič pojavlja v loviščih LUO, kjer ga prej ni bilo, ali pa je bil zelo redek. Redno se divjega prašiča odvzema iz lovišč treh upravljavcev (Kamnica, Kungota in Polskava)

Odvzem divjih prašičev v preteklem petletnem obdobju se giblje od 13 odvzetih živali v letu 2012 in 2015, do 39 odvzetih živali v letu 2014. Lani je bilo odvzetih 29 živali.

Preglednica 4.5: Pregled odvzema divjih prašičev 2012 - 2016

Lovišče	2012	2013	2014	2015	2016
Cigonca	2	3	3		1
Črešnjevec		1	1		
Dobrava					
Duplek		1		1	
Kamnica	4	9	11	6	13
Kungota	5	3	7	3	6
Laporje	1	1	3	8	
Lenart v Slovenskih goricah	1		3	1	1
Paloma - Sladki vrh		1			
Pernica		1			
Pesnica-Jarenina					
Pobrežje	1		3		
Polskava	5	7	5	4	8
Rače	1				
Starše			1		
Sveta Ana	2				
Šentilj v Slovenskih goricah	1	2	1		
Velka		1	1		
SKUPAJ	23	30	39	23	29

Spolna struktura v petih letih odvzetih živali je močno v prid moškemu delu (M:Ž = 61:39). Največ je odvzetih lanščakov – 31 %. T.i. rodni del (lanščakinje in svinje) predstavlja 23,6 % skupnega odvzema.

Ocena stanja populacije

Na podlagi zaključkov odvzema zadnjih let, gibanjem škod in drugih znakov ocenjujemo, da številčnost populacije divjega prašiča v LUO zmerno narašča.

Pogostnost pojavljanja je (bo) močno odvisna od stanja in od odstrela v obeh sosednjih LUO. Tukaj je predvsem pomemben zadosten odzem na vzhodnem delu Kozjaka in južnem delu Pohorja v Pohorskem LUO, kakor tudi zadosten odzem na Boču in v Halozah v Ptujsko - Ormoškem LUO.

Prilagojeni cilj

Prilagojeni cilj je odstrel vseh osebkov, ki se pojavljajo v območju, v skladu z zakonodajnimi in drugimi predpisi in lovsko etiko.

Ukrepi in usmeritve:

- **V letu 2017** popolni odstrel v vseh loviščih v LUO v skladu z zakonodajo, biologijo divjega prašiča in lovsko etiko. V ta namen posamezne upravljavke lovišč ne načrtujejo odstrela.
- upravljavke lovišč z internimi akti ne smejo na noben način omejevati odstrela divjega prašiča.

Preglednica 4.6: Analiza odvzema divjega prašiča

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	2	5	7	7	6	27	30,7	18,8
Lanščaki	8	10	15	6	6	45	51,1	31,3
Merjasci 2+	5	3	5	2	1	16	18,2	11,1
Skupaj PRAŠIČI	15	18	27	15	13	88	100,0	61,1
Mladiči Ž		3	6	5	8	22	39,3	15,3
Lanščakinje	4	6	5	1	5	21	37,5	14,6
Svinje 2+	4	3	1	2	3	13	23,2	9,0
Skupaj SVINJE	8	12	12	8	16	56	100,0	38,9
SKUPAJ odstrel in izgube	23	30	39	23	29	144		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Načrt - skupaj						
Odstrel in izgube / načrt						
Delež PRAŠIČEV	65,2	60,0	69,2	65,2	44,8	61,1
Delež mladičev ne glede na spol	8,7	26,7	33,3	52,2	48,3	34,0
Delež lanščakov ne glede na spol	52,2	53,3	51,3	30,4	37,9	45,8
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	39,1	20,0	15,4	17,4	13,8	20,1

Izgube in odvzem

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	3	1	4	0	3	11	91,7
Naravne izgube	0	0	0	0	1	1	8,3
Skupaj izgube	3	1	4	0	4	12	100,0
% izgub	13,0	3,3	10,3	0,0	13,8	8,3	
Odstrel	20	29	35	23	25	132	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan					1	1	8,3
4 cesta	3	1	4	0	3	11	91,7
10 poškodba						0	0,0

4.7 Lisica (*Vulpes vulpes*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Upravljanje z lisico je opredeljeno za celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem lisic je bil v **preteklem letu** 1.068 živali, kar pomeni 123 % realizacijo načrta. Od tega je bilo 50 % lisjakov in 50 % lisic. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 4,5 %. Kot vzroka izgub sta se pojavila predvsem povoz (80 %) in neznano (19 %).

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija glede na načrt 106 %. Spolna struktura odvzema v tem obdobju je 50 % lisjakov in 50 % lisic. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 223 živali ali 5,1 % odvzema. Vzrok največ izgubam sta bila povoz (71 %) in neznano (14 %). Glede na cilje upravljanja s to vrsto je upravljanje ustrezno.

Ocena stanja populacije

Lisica je najštevilčnejši predstavnik malih zveri v LUO, hkrati pa eden pglavitnih plenilcev male divjadi in posameznih zavarovanih živalskih vrst. Številčnost vrste je po nekajletnem upadanju v letih od 2007 do 2010 narasla, kar je pogojeno z visokim prirastnim potencialom vrste in manjšim vplivom bolezni (garje, steklina). Ocenjujemo, da je trenutna številčnost vrste v porastu in še vedno relativno visoka, še posebej v bližini naselij in večjih urbanih centrov, kjer lisica pogosto zadovoljuje svoje prehranske potrebe.

Medvrstni odnos je negativno izražen na večini vrst poljske divjadi.

Številčnost lisice je potrebno prilagoditi cilju upravljanja z vrsto, predvsem pa uskladiti z med vrstnim odnosom s poljsko divjadjo, ki je izražen kot eden glavnih omejitvenih dejavnikov dvigovanja številčnosti populacije poljskega zajca, fazana in jerebice.

Prilagojeni cilj

Cilj je postopno zniževanje populacije lisice do številčnosti, ki ne bo ogrožala naravnega razvoja ostalih prostoživečih živalskih vrst, hkrati pa ohranjala biološko stabilnost vrste v njenem življenjskem okolju.

Ukrepi in usmeritve

Na podlagi stanja v populaciji lisice, trendov številčnosti, potencialne nevarnosti stekline, analize odvzemov zadnjih nekaj let in bioindikatorjev v okolju, **načrtujemo v letu 2017 odvzem 1.000 lisic.**

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do – 30 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija odvzema v višini 3 živali.

Upravljalke lovišč, ali pa njihove krovne lovske organizacije naj svoje člane vzpodbujajo k lovu na lisice z različnimi stimulacijskimi ukrepi.

Lov lisice naj se intenzivneje izvaja v loviščih kjer je prisotna mala poljska divjad in sicer predvsem v habitatih poljskih kur.

Lova na lisico se ne sme omejevati, omejitev mora biti le lovska etika in zakonodaja.

Pri lovu na lisico na sploh ter še posebej v času polaganja vab za peroralno vakcinacijo je potrebno upoštevati navodila in izdelan letni program Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Odstrel lisic v lovopustu, zaradi očitnih bolezenskih znakov je potrebno izvajati skladno z 42. čl. ZDLov-1A. Vsak odstrel bolne divjadi je potrebno nemudoma javiti uradnemu veterinarju in lovski inšpekciji.

Upravljalci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih lisic v preiskavo, v skladu s programom Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Preglednica 4.7: Analiza odvzema lisic

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Samci	383	408	395	456	527	2169
Samice	413	372	407	443	541	2176
Skupaj odstrel in izgube	796	780	802	899	1068	4345
Načrt - skupaj	800	800	800	815	867	4082
Odstrel in izgube / načrt	99,5	97,5	100,3	110,3	123,2	106,4

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	37	28	34	23	39	161	72,2
Naravne izgube	11	24	15	3	9	62	27,8
Skupaj izgube	48	52	49	26	48	223	100,0
% izgub	6,0	6,7	6,1	2,9	4,5	5,1	
Odstrel	748	728	753	873	1020	4122	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	5	6	7	3	9	30	13,5
2 bolezen	6	3	1			10	4,5
4 cesta	37	27	33	23	38	158	70,9
5 železnica			1			1	0,4
7 psi					1	1	0,4
9 garje		15	7			22	9,9
10 poškodba		1				1	0,4

4.8 Jazbec (*Meles meles*)

Prostorski okvir obravnave

Jazbec je prisoten na celotnem LUO, njegova številčnost je najvišja v Slovenskih goricah v gozdnati in kmetijski krajini, v zadnjem času pa se pojavlja tudi na območju Dravskega polja.

Prostorski okvir obravnave jazbeca je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem jazbeca je bil **v preteklem letu** 42 živali, kar pomeni 88 % realizacijo načrta. Spolna struktura odvzema je 60 % moških in 40 % ženskih osebkov. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 45 %. 95 % izgub je nastalo zaradi povoza.

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 201 žival, kar je 96 % načrta. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 86 živali ali 43 % odvzema.

Ocena stanja populacije

Velikost populacije jazbeca v območju je stabilna. Glede na lokacije odstrela in izgub, predvsem zaradi prehranjevalnih značilnosti te vrste, lahko sklepamo, da je številčnost višja v kmetijski krajini, medtem ko "bivalne" potrebe vrsta zadovoljuje v gozdnem prostoru. Zaradi usklajene številčnosti ne beležimo pomembnih bolezenskih znakov v populaciji, prav tako ni zaslediti resnejših medvrstnih odnosov z ostalimi prostoživečimi živalskimi vrstami. Glede na vpliv jazbeca, ki je izražen predvsem v višini škod v kmetijski pridelavi ocenjujemo, da je upravljanje s populacijo uspešno.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z jazbecem je ohranitev trenutne številčnosti.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **48** jazbecev.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do – 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Priporočamo, da naj upravljavci lovišč bolj intenzivno izvajajo lov na jazbece na območjih, kjer je prisotna mala poljska divjad in kjer se pojavlja večja škoda v kmetijstvu.

Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.8: Analiza odvzema jazbecev

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Samci	27	22	27	29	25	130
Samice	13	15	12	14	17	71
Skupaj odstrel in izgube	40	37	39	43	42	201
Načrt - skupaj	33	49	38	42	48	210
Odstrel in izgube / načrt	121,2	75,5	102,6	102,4	87,5	95,7

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	12	9	20	19	18	78	90,7
Naravne izgube	2	1	1	3	1	8	9,3
Skupaj izgube	14	10	21	22	19	86	100,0
% izgub	35,0	27,0	53,8	51,2	45,2	42,8	
Odstrel	26	27	18	21	23	115	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	2	1	1	3	1	8	9,3
4 cesta	12	9	20	19	17	77	89,5
5 železnica					1	1	1,2

4.9 Kuna belica (*Martes foina*) in kuna zlatica (*Martes martes*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Kuna belica (*Martes foina*)

Je prisotna v vseh loviščih LUO. Belica je številčnejša v kmetijskem in urbanem okolju, predvsem v bližini gospodarskih poslopij, osamelih hiš in zaselkov, kjer zadovoljuje večino bivalnih in prehranskih potreb.

Kuna zlatica (*Martes martes*)

Je divjad sklenjenih gozdov sredogorja, zato je v LUO razmeroma redka vrsta divjadi.

Prostorski okvir obravnave obeh kun je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem kun je bil v **preteklem letu** 113 živali (99 belic in 14 zlatic), kar pomeni 76 % realizacijo (79 % pri belici in 74 % pri zlatici). Evidentiranih je bilo 15 izgub (13 %), prevladuje povoz.

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 623 živali, kar je glede na načrt 75 %. Izgube v tem obdobju predstavljajo 13 % odvzema. Nižja realizacija načrtov je predvsem posledica manjšega zanimanja za lov na ti vrsti, kar pa sicer ni zaskrbljujoče, saj vrsti ne povzročata škode na človekovem premoženju, prav tako ni zaznati negativnega medvrstnega odnosa z drugimi živalskimi vrstami.

Ocena stanja populacije

Populacija kun je stabilna, spolna struktura naravna, saj z odstrelom ne vplivamo na njo, številčnost med leti je odvisna od prehranskih razmer ter ostalih pogojev v okolju. Številčnost populacije zlatice je usklajena z okoljem, številčnejša belica se prilagaja tudi na urbano okolje in ocenjujemo, da se številčno krepi.

Bolezni znaki pri kunah niso opazni. Vpliv vrst na okolje je moteč pri škodah na domači perjadi, občasno pa tudi škode na stanovanjskih in gospodarskih objektih, ki lahko dosežejo zelo visoke odškodninske zneske.

Prilagojeni cilj

Osnovni cilj upravljanja s kunama je ohranitev populacij v okolju prilagojeni številčnosti, ki zagotavlja biološko ravnovesje v naravi. Številčnost obeh kun naj ostane na takšni višini, da ne bosta ogrožala drugih prosto živečih živalskih vrst in bosta še naprej zagotavljala lov.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **125** kun belic in **19** kun zlatic.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do – 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.9: Analiza odvzema kun

Odstrel in izgube						
	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Kuna zlatica - skupaj odstrel in izgube	10	20	17	16	14	77
načrt - skupaj	18	18	20	19	19	94
Odstrel in izgube / načrt	55,6	111,1	85,0	84,2	73,7	81,9
Kuna belica - skupaj odstrel in izgube	130	122	96	99	99	546
načrt - skupaj	190	167	125	125	125	732
Odstrel in izgube / načrt	68,4	73,1	76,8	79,2	79,2	74,6

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	25	10	16	8	14	73	92,4
Naravne izgube	4	0	1	0	1	6	7,6
Skupaj izgube	29	10	17	8	15	79	100,0
% izgub	20,7	7,0	15,0	7,0	13,3	12,7	
Čisti odstrel	111	132	96	107	98	544	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	4				1	5	6,3
2 bolezen			1			1	1,3
4 cesta	24	10	16	8	14	72	91,1
7 psi	1					1	1,3

4.10 Navadni polh (*Glis glis*)

V lovsko upravljavskem območju je navadni polh redno prisoten v gozdnatih predelih območja. Do sedaj ni bilo izkazanega interesa za lov na to vrsto divjadi.

V primeru interesa po lovu na to vrsto se dovoljuje zmeren odvzem, ki pa mora biti skladen z veljavno zakonodajo.

V Zakonu o divjadi in lovstvu je člen, ki opredeljuje način lova na polha. Za lov na polha je potrebna polharska dovolilnica, ki jo izda upravljavec lovišča, tudi za svoje člane.

Imetnik polharske dovolilnice jo je dolžan vrniti upravljavcu lovišča do 31.12. S tem se želi uvesti koordiniran in načrten lov na polha ter zagotovitev evidenc o odvzemu.

4.11 Pižmovka (*Ondatra zibethia*)

Prostorski okvir obravnave

Pižmovka je prostorsko vezana na reko Dravo, Dravinjo in Pesnico ter njihove pritoke in večje stoječe vode. Prostorski okvir obravnave pižmovke je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odstrel, ki pri pižmovki predstavlja veliko večino odvzema, je zanemarljiv. Temeljni problem ki se pojavlja pri izdelavi analize upravljanja s pižmovko je povezan z nerealnimi evidencami odvzema. Skupna realizacija v zadnjem petletnem obdobju je med 13 % in 76 %. Podatki, pridobljeni iz lovišč za leto 2016 izkazujejo odstrel 3 živali te vrste, kar je 19 % načrtovanega.

Ocena stanja populacije

Pižmovka je dokaj pogosta vrsta divjadi v rekah in ostalih tekočih vodotokih, ter stoječih vodah LUO. V Sloveniji je bila naseljena v prvi tretjini prejšnjega stoletja in se je dobro prilagodila na sladkovodne biotope. Njena reprodukтивna moč je relativno visoka, temu primeren pa tudi možen vpliv v okolju. Izraža se predvsem v obliki škod na ribnikih in raznih vodnih gojiščih. Kot glodavec je pretežno rastlinojeda vrsta, hrani pa se tudi z manjšimi živalmi. Lovi pretežno v vodi, aktivna je v nočnem času. V zadnjih letih ne beležimo negativnih posledic po pižmovki.

Poseganje v populacijo z lovom nanjo nima znatnega vpliva.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s populacijo pižmovke je preprečiti njeno širjenje v prostoru in njeno številčnost zadržati na najnižjem možnem nivoju.

Ukrepi in usmeritve

Skladno z realizacijo načrtov pižmovke v zadnjem srednjeročnem obdobju in stanju v populaciji načrtujemo za leto 2017 odvzem v višini **16** živali.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do – 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema.

Preglednica 4.10: Analiza odvzema pižmovk

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	13	16	2	6	3	40
Načrt - skupaj	28	21	15	15	16	95
Odstrel in izgube / načrt	46,4	76,2	13,3	40,0	18,8	42,1

Izgube in odvzem						
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj
Nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0
Skupaj izgube	0	0	0	0	0	0
% izgub	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Odstrel	13	16	2	6	3	40

4.12 Poljski zajec (*Lepus europaeus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljskega zajca je celotno LUO.

S poljskim zajcem upravljajo vsa lovišča LUO, njegova številčnost je pogojena z mnogimi omejitvenimi dejavniki okolja, tako naravnimi, kot tistimi, ki jih povzroča človek. Na osnovi odvzema sklepamo, da je poljski zajec najbolj pogost v zgornjem delu Dravskega polja in ob zgornjem delu reke Pesnice. Populacija je najštevilčnejša prav v tem ravninskem predelu z intenzivnim kmetijstvom, kjer so tudi pogoji reprodukcije in preživetja najbolj ugodni.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Realizacija odvzema za **preteklo petletno obdobje** znaša 1.001 živali oziroma 68 % in se je gibala med 53 % in 86 %. Pri deležu izgub se v zadnjih letih kaže trend naraščanja, v povprečju je delež izgub 18 %. Med izgubami prevladuje promet, ki zavzema 85 % delež. Delež evidentiranih naravnih izgub je zanemarljiv, kar pa po našem mnenju ne odraža dejanskega odvzema. Predvidevamo, da je vpliv lisice, kun, ptic ujed in vranov bistveno večji in predstavlja enega temeljnih omejitvenih dejavnikov razvoja populacije poljskega zajca.

Realizacija odvzema v **preteklem letu** znaša 77 % in je nad nivojem petletnega povprečja. Delež izgub je bil lani 22 %. in je najvišji v zadnjih petih letih. Zadnja leta je odvzem manjši od načrtovanega, kljub maksimalnemu upoštevanju želja upravljavcev lovišč.

Ocena stanja populacije

Populacija poljskega zajca v LUO je dokaj stabilna in usklajena z naravnimi pogoji. Temeljni omejitveni dejavniki dviga števila zajcev je vpliv lisic, kun, ujed in vranov. Nenadne vremenske spremembe v času poganja samic, predvsem menjava sušnega in izrazito mokrega vremena, izjemno vpliva na preživetje mladičev. To je še posebej izrazito v poznih zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih. Sodobne kmetijske metode kot so veliko površinsko, intenzivno kmetovanje z uporabo kemičnih zaščitnih sredstev, spravilo celotne biomase iz njiv v jeseni in posledično uničevanje habitatov poljskega zajca so dejavniki, ki izrazito izpostavljajo vrsto v prostoru. Brez naravnega kritja so, sicer precej redki osebk, potencialno močno ogroženi od malih zveri, ujed in vranov. Vedno gostejši promet motornih vozil, urbanizacija ter skokovit razvoj infrastrukture, močno ogrožajo življenjski prostor vsem vrstam male divjadi. Gre torej za krčenje potencialnega življenjskega okolja, hkrati pa visoka gostota cestnega omrežja povzroča izredno velike nenaravne izgube. Populacijo poljskega zajca ogrožajo tudi številne bolezni, ki pa jih zadnja desetletja, zaradi razmeroma nizke številčnosti redkeje beležimo.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja je ohranitev oziroma dvig številčnosti.

Ukrepi in usmeritve:

- v letu 2017 načrtujemo odvzem **200** živali poljskega zajca,
- načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ + 30 % preseganja,
- na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lov na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.
- lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

Upravljalci lovišč naj načrtujejo in izvajajo ukrepe, ki bodo pripomogli k izboljšanju življenjskih razmer za poljskega zajca in tudi drugim vrstam male divjadi (osnovanje in vzdrževanje remiz, protiveternih pasov, grmišč in gozdnega roba, krmnih njiv, izvajanje zimskega krmljenja, intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti...).

Preglednica 4.11: Analiza odvzema poljskih zajcev.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	285	240	179	143	154	1001
Načrt - skupaj	330	340	340	267	200	1477
Odstrel in izgube / načrt	86,4	70,6	52,6	53,6	77,0	67,8

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	47	29	32	17	33	158	86,8
Naravne izgube	12	5	4	2	1	24	13,2
Skupaj izgube	59	34	36	19	34	182	100,0
% izgub	20,7	14,2	20,1	13,3	22,1	18,2	
Odstrel	226	206	143	124	120	819	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	12	2	2	2		18	9,9
2 bolezen						0	0,0
4 cesta	44	28	32	17	33	154	84,6
6 zveri		3	2		1	6	3,3
7 psi		1				1	0,5
10 poškodbe	3					3	1,6

4.13 Fazan (*Phasianus colchicus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave fazana je celotno LUO.

Največja številčnost fazana je v loviščih v upravljanju lovskih družin na Dravskem polju in v zahodnem delu Slovenskih goric. Temu je glavni vzrok raba prostora, ki mu daje pečat kmetijstvo. Na teh področjih so tudi najprimernejši habitatni pogoji za načrtno upravljanje s fazanom.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Upravljanje s fazanom v LUO je močno odvisno od dodajanja te vrste divjadi v zanj primerne habitate. Številčnost te vrste je zaradi vlaganja fazanov iz umetne vzreje težko sledljiva.

V **preteklem petletnem obdobju** je bila skupna realizacija načrta odvzema 65 %. Skupni delež izgub je zanemarljiv in znaša manj kot 1 %.

Lani je bila realizacija odvzema 54 % in med najnižjimi v zadnjih petih letih.

Kot že omenjeno, je odstrel odvisen pretežno od umetne vzreje oziroma vlaganj v okolje. Od načrtovanih 2.930 je bilo vloženih 2.086 fazanov, kar je precej manj kot leta prej.

Žal je precej napora vloženega v revitalizacijo matične jate posredno - nezavedno namenjenega zagotavljanju prehranske osnove za naravne plenilce (lisica, ujede), katerih številčnost se posledično dviguje, njihov vpliv na ostale vrste pa krepi.

Ocena stanja populacije

Številčnost naravnega fazana je po naših ocenah nizka. Ocenjujemo tudi, da vlaganja fazanov iz umetne vzreje ne izboljšujejo stanja v populaciji naravnega fazana kot bi si želeli, sicer bi se na podlagi velikega števila vloženih fazanov populacija številčno krepila.

Prisotnost je tako močno odvisna od vlaganj vrste v naravno okolje, glavni omejitveni dejavnik dviga številčnosti je lisica in ostale vrste malih zveri, ki jim z »dodatno« prehransko ponudbo še povečujemo vpliv, ne samo na številčnost fazana, pač pa tudi na ostalo malo divjad in zavarovane vrste.

Fazana so zadnja desetletja močno prizadeli številni agrotehnični ukrepi ki povzročajo krčenje remiznih površin, te pa pomenijo enega temeljnih dejavnikov ohranitve vrste. Z uporabo herbicidov, pesticidov, fungicidov in s krčenjem omejnikov, so ukrepi za ohranitev te vrste alohtone ptice neuspešni.

Trenutno stanje v okolju, primernem za to divjad je neugodno, vendar je v zadnjih letih opazen določen premik v pozitivni smeri. Ekstenzivne, okolju prijaznejše metode kmetovanja nudijo ugodnejše pogoje za ohranitev populacije.

Prilagojeni cilj

Cilj, ki ga zasledujemo pri fazanu **je ohranitev vrste in postopno povečanje številčnosti**. Zastavljeni cilj je treba prvenstveno dosegati z izboljševanjem življenjskega okolja preko načrtovanih del (vzdrževanje grmišč, vzdrževanje remiz za malo divjad, sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja).

Ukrepi in usmeritve

Za leto 2017 načrtujemo **odvzem 695 živali**.

V loviščih, ki ne vlagajo fazana, načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, preseganje je dovoljeno do 30 %.

V loviščih, ki dodajajo fazana, je dovoljen maksimalen odvzem v višini 50 % od vložka. Tu načrtovane višine odvzema ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno.

Lovišča, ki imajo primerne pogoje in prostorske možnosti naj urejajo, vzdržujejo in širijo obseg remiznih površin ter izvajajo minimalna vlaganja. Hkrati s tem je nujno potrebno uravnavati številčnost tistih plenilcev, katere je dovoljeno loviti.

Doseljavanje, dodajanje fazana se lahko izvaja le v tistih predelih znotraj lovišča, kjer naravnega fazana ni.

Dodajanje fazana v lovišče neposredno pred lovom je prepovedano.

Določiti je potrebno lokacijo izpusta in način varovanja.

Dodajanje fazana se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje okvirno z letnim lovsko upravljavskim načrtom in mora upoštevati določila veljavne zakonodaje (Zakon o ohranjanju narave Ur.l.RS 56/99 (UPB 96/04); Zakon o zaščiti živali ur.l.RS 98/99 (UPB 20/04)).

Na isti površini lovišča se lov naravnega fazana praviloma vrši samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lov na naravnega fazana, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravlavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Urnavanje številčnosti populacij malih zveri in vrst iz družine vranov, katere je dovoljeno loviti, je poglobljen ukrep za zagotovitev postavljenega cilja. Med pomembne ukrepe za ohranjanje habitatov je potrebno omeniti prepoved sežiganja nekošenih travnih površin, trstičij in krčenje grmovne podrasti z ognjem v spomladanskem času. Načrtuje naj se tudi snovanje krmnih njiv za fazana in druge vrste male divjadi, ki povečujejo ponudbo hrane v zimskem času, nudijo ustrezno kritje pozimi in v času valjenja oz. vzgoje mladičev.

Lovišča, ki načrtno upravljajo s fazanom, naj izvajajo zimsko krmljenje na krmiščih, ki jih locirajo sredi primernih remiznih površin. Z zimskim krmljenjem je potrebno pričeti pravočasno, torej že v jesenskem času. Krmišča je potrebno izdelati na način, ki preprečuje, da bi srnjad zaužila večino položene hrane.

Preglednica 4.12: Analiza odvzema fazanov

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	711	671	561	509	411	2863
Načrt - skupaj	951	953	954	811	757	4426
Odstrel in izgube / načrt	74,8	70,4	58,8	62,8	54,3	64,7

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	5	6	2	4	4	21	84,0
Naravne izgube	2	1	0	0	1	4	16,0
Skupaj izgube	7	7	2	4	5	25	100,0
% izgub	1,0	1,0	0,4	0,8	1,2	0,9	
Odstrel	704	664	559	505	406	2838	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	2					2	8,0
2 bolezen						0	0,0
4 cesta	5	5	2	4	4	20	80,0
6 zveri in ujede		1			1	2	8,0
10 poškodba		1				1	4,0

4.14 Poljska jerebica (*Perdix perdix*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljske jerebice je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Največje zanimanje za upravljanje za to vrsto kažejo upravljavci lovišč na Dravskem polju (Polskava, Pobrežje, Rače, Starše). Za lani je ena upravljavka lovišča načrtovala vlaganje v višini 40 živali, vložili pa jih niso. To pomeni, da je realizacija lanskega načrta, ki je predvideval odvzem 10 živali 0 %.

Srednjoletna realizacija načrtovanega odvzema je 26 %.

Ocena stanja populacije

Poljska jerebica je v LUO redka vrsta divjadi. Pojavlja se v redkih in posameznih kitah v izrazito ravninskem delu LUO, na Dravskem polju in v Pesniški dolini.

Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 101/2004) določa, da je divjad le gojena poljska jerebica (*Perdix perdix* L.).

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s poljsko jerebico je **ohranitev vrste** v primernem okolju LUO.

Ukrepi in usmeritve

Za leto 2016 načrtujemo odvzem **10 živali** V lovišču Pobrežje.

Upravljavci lovišča Pobrežje načrtujejo za leto 2017 vlaganja v višini 40 živali.

Lov poljske jerebice je z ZDLov-1 omejen samo na predhodno doseljeno divjad. Doseljevanje poljske jerebice se lahko izvaja le tam, kjer naravne jerebice ni.

Načrtuje se lahko največ 25 % vložene jerebice iz umetne vzreje, zato je načrt odvzema 10 živali usklajen z določili dolgoročnega načrta.

Načrta odvzema ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno.

Pomemben je odvzem lovnih vrst naravnih plenilcev, predvsem malih zveri in sive vrane.

Varovanje potencialnih eko celic vrste, ohranjanje življenjskih pogojev, ter omejevanje oz. kontrola uporabe kemičnih sredstev, kolikor je to mogoče.

Preglednica 4.13: Analiza odvzema poljske jerebice.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	43	36	8	0	0	87
Načrt - skupaj	117	112	62	30	10	331
Odstrel in izgube / načrt	36,8	32,1	12,9	0,0	0,0	26,3

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj	%
Nenaravne izgube	1	0	1	0	0	2	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	1	0	1	0	0	2	100,0
% izgub	2	0	13	#DEL/0!	#DEL/0!	2	
Odstrel	42	36	7	0	0	85	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj	%
4 cesta	1		1			2	100,0

4.15 Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave rase mlakarice je celotno LUO.

Številčnost rase mlakarice, oziroma posledično višina odvzema je odvisna od večjih vodnih površin. Največja številčnost je v loviščih v upravljanju lovskih družin, ki ležijo neposredno ob rekah Dravi in Pesnici, ter ob večjih stoječih vodah (perniška in požeška akumulacija).

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklem petletnem obdobju je bil skupni načrt realiziran v višini 76 %.

Realizacija načrtovanega odvzema za leto 2016 je bila 73 %, od načrtovanih 400 živali je bilo odvzetih 294 živali. Izgub je bilo malo – 4 živali povožene na cesti.

Ocena stanja populacije

Številčnost rase mlakarice v LUO je stabilna, kar je posledica dobre prilagojenosti vrste na njeno življenjsko okolje. Glede na stanje v populaciji ocenjujemo, da je zdravstveno stanje rase mlakarice odlično. Medvrstni vpliv je delno zaznaven z ostalimi (zavarovanimi) obvodnimi pticami.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja z raco mlakarico je ohranitev obstoječe številčnosti.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema v letu 2017 je **400** rac mlakaric.

Dodajanje rac na naravne vodotoke ni dovoljeno.

Načrtovan odzem rase mlakarice je dovoljeno preseirati za 30%, višine načrta odvzema pa ni potrebno dosegati.

Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih (območja Natura 2000) in območjih naravnih vrednot mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje in so priloga Območnega lovsko upravljavskega načrta za LUO za obdobje 2011 - 2020. To konkretno pomeni:

Naravna vrednota	Usmeritev - omejitve
Perniško jezero	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 01.12.
Komarnik	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 01.12.
Medvedce	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 01.12. Omejitev lova – buffer 250 m okrog območja naravne vrednote za lov na mlakarico med 01.09. - 01.12.

Lov na raco mlakarico se zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjenjem na zgoraj navedenih vodah, omeji na največ dva dni na teden, ki jih enotno (isti dnevi) določijo upravljavci lovišč skupaj z OZUL.

Kljub določilu iz prejšnjega odstavka se upravljavcu lovišča LD Pernica dovoli izvedbo tradicionalnega lova na raco mlakarico prvo nedeljo v mesecu Septembru.²

Na lokacijah zavarovanih območij:

- Krajinski park Rački ribniki-Požeg (ID 657)
- Rački ribniki (Naravni spomenik) (ID 674)
- Rače-Turnovi ribniki (Naravni spomenik) (ID 672)
- Požeg-vodna akumulacija (Naravni spomenik) (ID670)

velja celoletna prepoved lova, preganjanja in uničevanja prostoživečih vrst ptic.³

² Upoštevan predlog LD Pernica z javne predstavitve

³ Upoštevan predlog ZRSVN z dopisom dne 28.3.2017

Priporočljivo je sodelovanje med lovišči in upravljavci vodnih površin pri usklajevanju posegov v prostor. Potrebno je skrbeti za ohranitev ustreznih biotopov za vodno in obvodno perjad: zamočvirjenih površin-mokrišč in obraslih obrežij rek in jezer.

Čiščenje obrežij potokov, rek in jezer, se ne sme izvajati v času gnezdenja v mesecu marcu in aprilu.

Preglednica 4.14: Analiza odvzema rase mlakarice

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	327	346	255	292	294	1514
Načrt - skupaj	400	400	400	400	400	2000
Odstrel in izgube / načrt	81,8	86,5	63,8	73,0	73,5	75,7

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	2	0	1	2	4	9	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	2	0	1	2	4	9	100,0
% izgub	0,6	0,0	0,4	0,7	1,4		0,6
Odstrel	325	346	254	290	290	1505	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan						0	0,0
4 cesta	2		1	2	4	9	100,0
6 zveri in ujede						0	0,0

4.16 Sraka (*Pica pica*), šoja (*Garrulus glandarius*) in siva vrana (*Corvus cornix*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave srake, šoje in sive vrane je celotno LUO.

Prisotnost in s tem povezano upravljanje z lovnimi pticami je opredeljeno v vseh loviščih LUO, intenzivnejši je pristop v kmetijsko urbani krajini.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Realizacija načrtovanih ukrepov v populacije lovnih vrst ptic v LUO je zadovoljiva, še posebej je potrebno izpostaviti odvzem sive vrane. Trend naraščanja odstrela po letu 2008 je konstanten do leta 2012, v letu 2013 je odvzem te vrste nekoliko padel in dosega nivo iz leta 2011. V lanskem letu 2016 je bil odvzem rekorden in je znašal kar tretjino več kot pretekla leta (odvzetih 1.547 živali). Realizacija zastavljenega načrta je bila lani kar 120 % in je tudi posledica izdane odločbe MKGP o podaljšanju lovne dobe.

Upravljanje s populacijo sivo vrane je problematično, saj njena številčnost še vedno narašča, s tem pa je vpliv vrste v okolju dostikrat negativno izražen. Pogosto beležimo škode na nepremičninah, kmetijskih kulturah in objektih, populacijah živalskih vrst in celo na človeku. Rast populacije je nedvomno pogojena z biologijo vrste in porušenim razmerjem v odnosu do prehranskih virov. Ponudba organskih odpadkov v okolju je precej odvisna od človekovega vpliva in se izraža na izjemni rasti populacije sive vrane.

V preteklih letih se je obravnavalo kar nekaj primerov škod po sivi vrani na nelovnih površinah (silosi krme, bale, stanovanjski objekti,...), kakor tudi na lovnih površinah.

V veliko pomoč upravljavcem lovišč v lanskem letu je bila s strani MKGP izdana odločba o podaljšanju lovne dobe do konca meseca aprila oz. t.i. izredni poseg (42. člen ZDLov-1), kar je zagotovo imelo pozitivne rezultate pri omejevanju nastankov škod na posevkih žit in koruze. Te možnosti izrednega posega so se

upravljavci poslužili in v mesecih marec, april in maj realizirali kar tretjino (34 %) odvzema.

Odvzem v letu 2016:

- sraka: 12 živali (50 % realizacija)
- šoja: 30 živali (94 % realizacija)
- siva vrana: 1.547 živali (120 % realizacija)

Ocena stanja populacije

Vse navedene vrste ptic so v LUO številčno dobro zastopane, še posebej siva vrana. Prisotnost posameznih vrst je odvisna predvsem od prehranskih virov, zato je gostota precej višja v nižinskih predelih lovišč, v urbanih okoljih v okolici komunalnih odlagališč. Medtem ko je številčnost šoje in srake dokaj dobro usklajena z okoljem, pa je stanje v populaciji sive vrane zaskrbljujoče. Njen vpliv v življenjskem okolju je v zadnjih letih naraščajoč, predvsem zaradi obilice organskih odpadkov in prepovedi zastrupljanja, kar je nekoč veljalo kot ukrep uravnavanja številčnosti vrste. Zadnja leta povzroča siva vrana vse več škod na posevkih žit, koruze, sadnem drevju in povrtninah (zelju, solati, ...). Vsa leta je moč zasledovati tudi evidentiranje škod na nelovnih površinah.

Smatramo, da je negativen vpliv sive vrane, ki se kaže na škodah na posevkih koruze v obdobju lovopusta izrazito prisoten v loviščih z realizacijo načrta nad 100 % in v loviščih, ki so lani dosti odvzema realizirale v mesecih marec, april in maj (Benedikt, Cigonca, Črešnjevce, Duplek, Jakob, Kamnica, Kungota, Laporje, Lenart v Slovenskih goricah, Paloma-Sladki vrh, Pernica, Pesnica-Jarenina, Pobrežje, Rače, Starše, Sveti Jurij-Jurovski dol, Šentilj v Slovenskih goricah, Velka in Voličina). Gre za večino lovišč znotraj LUO (19 od 23). Omenjeni upravljavci lovišč so se v letu 2016 poslužili možnosti izrednega odstrela na lovni površini izven lovne dobe (marec, april in maj) in takrat realizirali kar 34% odvzema (odvzetih 530 od skupno 1.547 osebkov sivih vran). Menimo, da so s tem bistveno pripomogli k zmanjšanju škodnih dogodkov medtem, ko na samo številčnost vrste verjetno niso vplivali bistveno.

Ocenjujemo, da je imel ukrep podaljšanja lovne dobe pozitiven učinek in je pripomogel k zmanjšanju škod po sivih vranah v pomladanskem obdobju setve in kalitve koruze in drugih poljščin, kakor tudi na zmanjšanju drugih škod povezanih s sivimi vranami.

Ekološki pomen šoje je izjemno pomemben, saj s svojim načinom prehranjevanja raznaša semena gozdnega drevja in s tem bogati naravno pestrost različnih ekosistemov. Zdravstveno stanje populacij navedenih ptic je zadovoljivo. Močno je izražena med vrstna konkurenca med sivo vrano in ostalimi vrstami v okolju. Predvsem je potrebno izpostaviti njen vpliv na ptice pevke, poljsko divjadi in različne zavarovane ter ogrožene živalske vrste.

Prilagojeni cilji

Cilj je zmanjšanje številčnosti sive vrane, ohranitev številčnosti srake in šoje.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem: **24** srak, **32** šoj, **1.460** sivih vran.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO za sivo vrano je po višini navzdol do – 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Izvajanje načrta odstrela sive vrane je opredeljen kot ukrep varstva divjadi.

Načrta odvzema srake in šoje ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno, razen v primerih, ko bi vrsti povzročali občutno škodo na človekovem premoženju.

Upravljavce lovišč opozarjamo, da je prenizka realizacija načrtovanega odvzema sivih vran lahko razlog za njihovo krivdno in s tem odškodninsko odgovornost.

V primeru potrebe regulacije številčnosti in predvsem odvrčanja sivih vran na spomladanskih posevkih poljščin, naj OZUL v imenu skupine upravljavcev lovišč, ki se s tovrstnimi težavami srečujejo, vložijo enotno vlogo za izredni odstrel osebkov izven lovne dobe.

Upravljavci lovišč so dolžni obravnavati škode od vseh vrst divjadi, saj so odgovorni za ocenitev in povrnitev škod, tudi tiste, ki jo povzročajo lovne vrste ptic.

Upravljavci lovišč so se dolžni držati vseh izdanih odločb s strani pristojnih organov, katere se nanašajo na dodatne ukrepe pri upravljanju s sivo vrano.

Pri upravljanju s sivo vrano se tudi smiselno upoštevajo določila »**Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji**«.

Eden izmed priporočljivih in dovoljenih ukrepov za zmanjšanje možnosti nastanka škod od sivih vran je t.i. **odvračalni odstrel**. Zmanjšanje škod se sicer doseže z aktivnim lovom enega ali nekaj osebkov, bistveno

pa k temu doprinese tudi stalna fizična prisotnost upravljavcev lovišč na področjih z večjimi škodami.

Ciljno zasnovan odvrtačni odstrel bi ob minimalnih izgubah osebkov, zelo učinkovito odvrtačal sivo vrano s škodnih področij. Da bo odvrtačni odstrel maksimalno učinkovit, ga je potrebno izvajati na ciljno usmerjen način, in sicer:

- izvajalec odvrtačnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini,
- izvajalec naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).

Odvrtalni odstrel naj se izvaja v času lovne dobe na lovni površini. Kljub določilom Akcijskega načrta za reševanje problemov, višine odvrtačnega odstrela sivih vran z letnim načrtom LUO za posamezna lovišča posebej ne določamo, temveč je število odvzema za namene odvrtačnega odstrela, vključeno v osnovni načrt odvzema. V primeru realizacije osnovno načrtovanega odvzema sivih vran za posamezno lovišče do 2 - kratne višine osnovnega načrta, upravljavec lovišča lahko zaprosi za dovoljenje za izredni poseg.

Izvajanje odvrtačnega odstrela izven lovne dobe na lovni površini po določenih veljavne zakonodaje ni dovoljeno, lahko pa se dovoli izredni poseg (42. člen ZDLov-1).

Izvajanje odvrtačnega odstrela v času lovne dobe in izven lovne dobe na nelovni površini ni dovoljeno posegati. V primeru pojavljanja večjih težav s sivimi vranami se na podlagi obstoječe zakonodaje lahko izda odločba za izredni poseg v populacijo sive vrane, bodisi v lovni dobi, bodisi izven nje.

V primeru povzročanja škod od sive vrane na majhnem področju (tudi nelovne površine) se o tem ustno ali pisno obvesti IRSKGLR. Pristojni lovski inšpektor opravi ogled in v primeru upravičenega posega na način, da se odstrani posamezne osebke sivih vran, lahko odredi le to.

Za preprečitev nastanka škod na silažnih balah je le te potrebno prekriti s ponjavo.

Preglednica 4.15: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Sraka - odstrel in izgube	21	11	9	12	12	65
Načrt - skupaj	16	44	29	29	24	142
Odstrel in izgube / načrt	131,3	25,0	31,0	41,4	50,0	45,8
Šoja - odstrel in izgube	26	24	22	21	30	123
Načrt - skupaj	29	68	40	40	32	209
Odstrel in izgube / načrt	89,7	35,3	55,0	52,5	93,8	58,9
Siva vrana - odstrel in izgube	1.307	1.195	1.279	1.098	1.547	6.426
Načrt - skupaj	1.200	1.200	1.230	1.340	1.285	6.255
Odstrel in izgube / načrt	108,9	99,6	104,0	81,9	120,4	102,7

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	4					4	100,0
Naravne izgube						0	0,0
Skupaj izgube	4	0	0	0	0	4	100,0
% izgub	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	
Čisti odstrel	1.350	1.230	1.310	1.131	1.589	6.610	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
4 cesta	4					4	100,0

4.17 Nutrija (*Myocastor coypus*)

Je vrsta divjadi, ki smo jo doslej v LUO zasledili v letu 2009, ko se je v LD Paloma – Sladki vrh odvzelo 5 kosov.

Prilagojeni cilj

Prisotnost nutrije v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti nutrije v LUO, se dovoljuje neomejen lov na to vrsto divjadi.

4.18 Rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*)

Je vrsta divjadi, ki smo jo z odvzem leta 2015 prvič zasledili v LUO. Na območju lovišča LD Duplek je bila meseca marca 2015 najdena povežena žival. Sicer ni drugih znakov prisotnosti vrste v LUO.

Prilagojeni cilj

Prisotnost rakunastega psa v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti rakunastega psa v LUO, se dovoljuje neomejen lov na to vrsto divjadi.

4.19 Šakal (*Canis aureus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave šakala je območje LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Šakal je bil leta 2004 uvrščen na seznam zavarovanih vrst. Novembra 2014 pa je bil z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 81/14) uvrščen med divjad. Odvzem šakala do leta 2015 ni bil načrtovan.

V letu 2015 sta bili iz LUO odvzeti dve živali in sicer z odstrelom v mesecu januarju 1 samec na območju LD Lenart v Slov. goricah in povoz na cesti v mesecu juliju 1 samica na območju LD Pernica.

Po pričevanjih lovcev kar nekaj upravljavk lovišč, le ti ob rednih kontrolah in izvajanju lova opažajo osebke šakalov v svojih loviščih.

V preteklem letu 2016 ni bilo zabeleženega odvzema.

Ocena stanja populacije

Vrsta se v Sloveniji pojavlja od leta 1953, po letu 2000 pa so se pojavile prve teritorialne družine. Populacija šakala v Sloveniji narašča, kar kažejo podatki nekaterih popisov in podatki o naključnih opazovanjih. Številčnosti populacije trenutno ne moremo oceniti, saj je na voljo premalo zanesljivih in sistematično zbranih podatkov. Iz dostopne literature je razvidno, da se stalno prisotne družine šakalov pojavljajo na območju Ljubljanskega barja, Zgornjega Posočja, Cerkniskega jezera in na Krasu. Posamezni podatki prihajajo tudi iz Prekmurja, Krške kotline in Istre.

Prilagojeni cilj

Prvi cilj pri upravljanju z vrsto je spremljanje stanja vrste, predvsem njene številčnosti, z ustreznim monitoringom. Cilj monitoringa je ugotoviti število stalno prisotnih – teritorialnih družin na območju

posameznih LUO. Na podlagi te ocene bo mogoče sprejeti ukrepe za nadaljnje upravljanje z vrsto.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 odvzem ni načrtovan, saj tega ne dovoljuje tretji odstavek 81. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14; v nadaljevanju ZON). Ker je šakal po ZON-u še vedno zavarovan, za morebitno škodo še vedno odgovarja država.⁴

Predlagamo, da se nadaljuje spremljanje - monitoring vrste, ki bo zagotovil podatke o stanju populacije, na podlagi katerih bo mogoče upravljanje z vrsto na območjih njene stalne prisotnosti. Monitoring zajema zbiranje podatkov s pomočjo ustreznih sistematičnih popisov, zbiranja naključnih podatkov o pojavljanju in z analizo genetskih vzorcev, pridobljenih ob škodnih primerih.

Upravljavcem lovišč svetujemo, da se v čim večjem številu vključijo v nov CRP program (CRP – V1 – 1626 – »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste zlati šakal v Sloveniji«), katerega pomembni cilji so vezani tudi na vključitev čim več terenskih sodelavcev – lovcev v njegovo izvajanje. Izvajanje monitoringa – spremljanja vrste je ključnega pomena najprej za oceno prisotnosti vrste in kasneje za morebitne posege v populacijo.

⁴ V 93. členu Zakona o ohranjanju narave je določeno, da je oškodovanec upravičen do povrnitve odškodnine v višini dejanske škode, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst iz 81. člena tega zakona, če so izpolnjeni pogoji iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena. V prvem odstavku 81. člena ZON je določeno, da zaradi dejanske ali možne ogroženosti, ki je ugotovljena na podlagi predpisa iz prejšnjega člena, sprejme vlada akt o zavarovanju rastlinskih ali živalskih vrst, določi ukrepe varstva njihovih habitatov, predpiše pravila ravnanja in poseben varstveni režim. Predpis, ki ga predvideva ZON je Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14), kjer je šakal določen kot zavarovana prosto živeča živalska vrsta. V tretjem odstavku 81. člena je določeno, da se živali vrst, ki so zavarovane na podlagi tega zakona, ne lovijo ne glede na uvrstitev vrst med lovne ali ribolovne v skladu z zakonom. Iz navedenega sledi, da se šakala ne bo smelo loviti, dokler ne bo izvzet iz prej omenjene uredbe. S tem, ko se ga ne sme loviti, ni več izpolnjen temeljni pogoj, ki je potreben, da je lahko prosto živeča živalska vrsta divjad v skladu z 38. členom ZDLov, in sicer je lahko divjad le vrsta prosto živečih sesalcev in ptic, ki se lovijo. Zaradi navedenega za škodo od šakala še vedno odgovarjala država oziroma organ, ki je šakala zavaroval.

4.20 Načrt dodajanja divjadi

Upravljalci lovišč v letu 2017 načrtujejo z namenom izvajanja lova ter ohranitve naravnih populacij dodati 1.620 fazanov iz umetne vzreje, 40 poljskih jerebic iz umetne vzreje in 15 rac mlakaric.

Usmeritve za dodajanje so opisane pri vsaki vrsti posebej.

Način vlaganja iz umetne vzreje je pogojen z določili lovske etike, ter spoštovanjem določil veljavne zakonodaje (ZON - Ur.l. RS, št. 56/1999 (31/2000 - popr.), 110/2002, 119/2002, 41/2004) in je v domeni upravljavcev lovišč – dodajanje divjadi v lovišče neposredno pred lovom pa je prepovedano. Dovoljeno je dodajanje vitalne in zdrave divjadi, sposobne preživetja v naravi (Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99).

Preglednica 4.16: Vlaganje divjadi in ostalih vrst 2017

lovišče	fazan	jerebica	raca mlakarica
CRESNJEVEC	120		
DOBRAVA V SLOVENSKIH GORICAH	30		
DUPLEK	80		
LENART V SLOVENSKIH GORICAH	20		
PALOMA - SLADKI VRH	110		
PERNICA	50		
POBREŽJE		40	
POLSKAVA	600		
RAČE	100		
STARŠE	400		
SVETI JURIJ - JUROVSKI DOL	30		
ŠENTILJ V SLOVENSKIH GORICAH	30		
VELKA	50		15
SKUPAJ LUO	1620	40	15

Vsi upravljavci lovišč so dolžni pred vlaganji divjadi zagotoviti za njih ustrezno bivalno okolje in prehranske pogoje. Dela ki jih v ta namen opravijo morajo biti razvidna iz letnih načrtov lovišč. Če lovišča za izboljšanje življenjskih razmer ne zagotovijo ustreznih pogojev, vlaganje divjadi ni dovoljeno. Izboljšanje življenjskih razmer za divjad pred vlaganjem se šteje za ukrep varstva divjadi. Vlaganja divjadi, ki niso načrtovana s tem načrtom so prepovedana.

5 EVIDENCE

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanju z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/2010) in usmeritev iz lovsko upravljavskega načrta za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje (2011 – 2020). Podatki o odvzemu so bili zbrani v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju (Ur.l. RS, št. 120/2005). Obseg opravljenih del za leto 2016 in načrt za leto 2017 ter drugi podatki so bili pridobljeni iz letnih načrtov lovišč za lovišča v LUO. Podatki o odvzemu v letu 2016 so bili v elektronski obliki posredovani prek spletne aplikacije Lisjak. Podatki so bili oddani pravočasno do 10.2.2017.

Za prizadevnost pri oddaji letošnjih podatkov gre vsem upravljavcem lovišč in vodstvu SOZUL izraziti priznanje in zahvalo.

Izhodišča za izdelavo LLUN v letu 2018:

Pridobivanje podatkov za LLUN za leto 2018 bo predvidoma podobno kot v preteklem letu. Njihovo zbiranje bo potekalo v skladu z zgoraj omenjenima pravilnikoma ter morebitnimi spremembami in dopolnili.

Pregled odstrela in izgub divjadi v loviščih od 1.1. 2017 do 31.12. 2017 mora biti opravljen najkasneje do 31.1. 2018. Komisija za pregled odstrela in izgub divjadi mora biti ena za celotno LUO. Član komisije je tudi predstavnik ZGS, ki ob končanem pregledu v posameznem lovišču na zahtevo dobi kopijo seznama odvzema in izgub divjadi in kategorizacijskega zapisnika. Komisiji se ob pregledu predloži za vsak odstreljen ali izgubljen osebek:

- za **srnjad, jelenjad in damjaka**: trofeja in levi del spodnje čeljusti za enoletne in starejše samce, ter levi del spodnje čeljusti za mladiče obeh spolov in samice,
- za **divjega prašiča**: za oba spola cele spodnje čeljusti,
- za **gamsa**: trofeja pri obeh spolih,

Evidenčna knjiga:

Samo reden vpis v evidenčno knjigo brez materialnega dokaza se ne upošteva. Kot materialni dokaz se lahko predloži zapisnik komisije za ocenjevanje odstrela in izgub posameznega upravljavca lovišča, zapisnik pristojnih javnih služb in državnih organov – Veterinarsko higienska služba, Policija, fotografija z datumom odvzema, trofejni list (lovski gost), ipd., ki jih komisija lahko upošteva kot materialni dokaz odvzema. Čeljusti je komisija po končanem pregledu dolžna trajno uničiti. Kot trajno uničenje čeljusti šteje tudi njihova izročitev raziskovalnim institucijam, in sicer z namenom raziskav divjadi. Morebitno nepredložitev trofej in čeljusti v oceno je komisija dolžna prijaviti lovskemu inšpektorju.

Evidenčne knjige je potrebno voditi tako, da je vanje vpisan vsak izločen kos, poleg odstrela tudi vse izgube (naravne in nenaravne). Izgube posameznih vrst je potrebno ločiti po vzrokih, pri »visoki« divjadi še po starostnih kategorijah, pri ostalih vrstah le s skupnim številom.

Za odstreljeni del populacije posameznih vrst visoke divjadi je potrebno za vsako starostno kategorijo izračunati povprečno biološko telesno maso (z glavo, trofejo, nogami, a iztrebljeno) na dve decimalki natančno (npr. srnjad, moški mladiči, povprečna telesna masa vseh uplenjenih v lovišču v zadnjem lovskem letu - 9,62 kg, ...), pri dve in večletnih srnjakih in jelenih je potrebno izračunati tudi povprečno maso suhega rogovja vseh odvzetih v lovišču za preteklo lovsko leto. Voditi je potrebno tudi evidenco transportnih telesnih mas in geokoordinate odvzema za visoko divjad.

Letni načrti lovišč in lovišč s posebnim namenom:

Do 10. 2. 2018 morajo lovišča posredovati ZGS letne načrte gospodarjenja z divjadjo za leto 2017 (realizacija), in preliminarne načrte za leto 2018. Načrte je skladno z dogovorom med ZGS in LZS možno posredovati tudi po elektronski poti, s pomočjo aplikacije LISJAK.

Upravljalke lovišč opozarjamo na dosledno izpolnjevanje letnih načrtov lovišč, saj so osnova za LLUN. Nujno je potrebno navesti konkretne lokacije posegov v okolje v obliki katastrskih občin in parcelnih števil. Upoštevajo naj tudi pripombe, ki jih bomo pripisali k posameznim načrtom lovišč. Več pozornosti naj upravljavci lovišč posvetijo tudi zasledovanju trenda številčnosti in prostorske prisotnosti posameznih vrst divjadi, saj lahko na podlagi teh podatkov, k izboljšanju življenjskih pogojev divjadi pripomorejo tudi posamezni ukrepi oz. režim gospodarjenja z gozdovi.

Za uspešno realizacijo LLUN je potrebno v tekočem letu (predvidoma sredina novembra) opraviti usklajevalni sestanek s pregledom realizacije načrta odvzema do 1. 11. 2017.

6 PRILOGE NAČRTA

1. Seznam krmišč za parkljasto divjad v letu 2017
2. Seznam privabljalnih krmišč za zveri - mrhovišča v letu 2017
3. Zapisnik usklajevalnega sestanka z OZUL-om z dne 28. 2. 2017
4. Zapisnik 17. seje strokovnega sveta OE Maribor z dne 14.3.2017
5. Vabilo na javno predstavitev osnutka letnega načrta za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2017
6. Zapisnik javne predstavitve osnutka letnega načrta za X. Slovensko goriško lovsko upravljavsko območje za leto 2017 z listo prisotnih
7. Zapisnik seje Sveta OE Maribor z dne 4.4.2017
8. spremni obrazec k letnemu načrtu LUO za leto 2017 – po Sklepu št.16 direktorja ZGS

PRILOGA 1: Seznam krmišč za parkljasto divjad v letu 2017

Zap. št.	lovišče	K.O.	Krajeno ime	Divjad	Namen
1	Laporje	CIGONCA - 766	Tavžon	divji prašič	preprečevalno
2	Laporje	ŽABLJEK - 767	Levič	divji prašič	preprečevalno

PRILOGA 2: Seznam privabljalnih krmišč za zveri – mrhovišča - v letu 2017

Zap. št.	lovišče	K.O.	Krajeno ime	Divjad	Namen	X	Y
1	BENEDIKT	BENEDIKT 520	Bebedikt	zveri	privabljalno	567251	163998
2	BENEDIKT	BENEDIKT 520	Benedikt	zveri	privabljalno	567606	164015
3	BENEDIKT	DRVANJA 516	Benedikt	zveri	privabljalno	567176	166547
4	BENEDIKT	OSEK 538	Osek	zveri	privabljalno	571563	161574
5	BENEDIKT	DRVANJA 516	Ročica	zveri	privabljalno	566962	166496
6	DOBRAVA	OSEK 538	Mrhovišče ob potoku Ploj	zveri	privabljalno	570270	159139
7	DOBRAVA	COGETINCI 540	Mrhovišče pri Klokečevi njivi	zveri	privabljalno	573256	160517
8	DOBRAVA	CERKVENJAK 541	Mrhovišče pri obori	zveri	privabljalno	572345	156361
9	DOBRAVA	OSEK 538	Mrhovišče pri Poličevi njivi	zveri	privabljalno	569495	158993
10	DOBRAVA	COGETINCI 540	Mrhovišče v boštjanovi rudi	zveri	privabljalno	573851	159184
11	KAMNICA	MORSKI JAREK 621	Gert-Hrastnik	zveri	privabljalno	546234	163549
12	KAMNICA	ŠOBER 622	Hajnž-Pokorni	zveri	privabljalno	544618	161158
13	KAMNICA	MORSKI JAREK 621	Jošt Stanislav	zveri	privabljalno	547484	163471
14	KAMNICA	KAMNICA 636	Perko	zveri	privabljalno	547009	160492
15	KOŠAKI - MALEČNIK	CELESTRINA 649	Celestrina	zveri	privabljalno	554528	157217
16	LAPORJE	HOSNICA 768	Brezje (Mejavšek)	zveri	privabljalno	546747	131787
17	LAPORJE	CIGONCA 766	Laporje (Štimecove smrečke)	zveri	privabljalno	545858	134674
18	LAPORJE	ŽABLJEK 767	Ličenca (pri ribniku)	zveri	privabljalno	542272	132522
19	LAPORJE	BREZJE PRI POLJČANAH 778	Novake (pod Orešičem)	zveri	privabljalno	547958	130248
20	LAPORJE	CIGONCA 766	Preseki	zveri	privabljalno	544716	135034
21	LENART	RADEHOVA 549	Čreta	zveri	privabljalno	565245	158841
22	LENART	ZGORNJI ŽERJAVCI 523	Gasteraj	zveri	privabljalno	564043	162958
23	LENART	PARTINJE 530	Zg. črni les	zveri	privabljalno	561503	160287
24	PALOMA - SLADKI VRH	SLADKI VRH 566	šolska graba mrhovišče	zveri	privabljalno	555582	171234
25	PESNICA - JARENINA	SPODNJE DOBRENJE 605	SP.DOBRENJE	zveri	privabljalno	550540	165119
26	PESNICA - JARENINA	VAJGEN 580	VAJGEN	zveri	privabljalno	552249	168405
27	POBREŽJE	MIKLAVŽ NA DR. POLJU 693	Dakovič	zveri	privabljalno	555169	151495
28	POBREŽJE	MIKLAVŽ NA DR. POLJU 693	pod kanalom	zveri	privabljalno	554387	152056
29	POBREŽJE	MIKLAVŽ NA DR. POLJU 693	Sp. Miklav. polje	zveri	privabljalno	556251	150848
30	POBREŽJE	BOHOVA 695	Vodovod 1	zveri	privabljalno	551792	152591
31	POLSKAVA	GAJ 2661	smetišče pri Ravnjakovi preži	zveri	privabljalno	551608	137527
32	RAČE	JESENCA 722	Krtije	zveri	privabljalno	551663	143532
33	RAČE	GORICA 724	Podovska jama	zveri	privabljalno	554577	142270
34	RAČE	SKOKE 708	V Lampi	zveri	privabljalno	555559	149388
35	STARŠE	GEREČJA VAS 394	MRHOVIŠČE DELI	zveri	privabljalno	560347	143815
36	STARŠE	MARJETA NA DR. POLJU 715	MRHOVIŠČE FAKINOVE LUKNJE	zveri	privabljalno	556288	147137
37	STARŠE	ZLATOLIČJE 713	MRHOVIŠČE PRI SPICU	zveri	privabljalno	561885	146584
38	STARŠE	GEREČJA VAS 394	MRHOVIŠČE ŠTORI	zveri	privabljalno	559772	143186
39	ŠENTILJ	KRESNICA 585	KUMRIČEVA GRABA	zveri	privabljalno	549034	169596
40	ŠENTILJ	ŠENTILJ V SLOV. GORICAH 564	MEIEROVA GRABA ZMRZLEK	zveri	privabljalno	551948	170218
41	ŠENTILJ	KRESNICA 585	PUKLOVA GRABA	zveri	privabljalno	548117	169902
42	ŠENTILJ	KRESNICA 585	ŽIVČIČEVO-KRESNICA	zveri	privabljalno	548160	170583
43	VELKA	SPODNJI DRAŽEN VRH 510	Dražen vrh njive	zveri	privabljalno	561989	169546
44	VELKA	TRATE 568	Lovski dom	zveri	privabljalno	561400	170639